

SEKCE PRO INSOLVENČNÍ PRÁVO

Dne 07.11.2024 zasedala Sekce pro insolvenční právo České advokátní komory (dále jen „Sekce“). Předseda Sekce JUDr. Michal Žižlavský přivítal přítomné členy Sekce a hosty JUDr. Jaroslava Bureše, předsedu expertní skupiny Ministerstva spravedlnosti pro insolvenční právo S22, JUDr. Jiřího Grygara, Ph.D., předsedu Krajského soudu v Praze, JUDr. Naděždu Křivánkovou, místopředsedkyni Krajského soudu v Praze, dále náměstka člena vlády MSp JUDr. Viléma Anzenbachera, Ph.D. et Ph.D., dále pak ředitele odboru insolvenčního a soudních znalců MSp Mgr. Jana Benýška a vrchního ministerského radu odboru legislativního Mgr. Marka Pizura. Následně zahájil zasedání Sekce.

1. NOVÝ KONCEPT VZDĚLÁVÁNÍ INSOLVENČNÍCH SPRÁVCŮ

Předseda Sekce rozdělil téma vzdělávání insolvenčních správců na dvě oblasti, a to na vzdělávání insolvenčních správců se zvláštním povolením, které má svá specifika a vzdělávání všech insolvenčních správců. Zdůraznil přitom že většina insolvenčních správců jsou advokáti, kteří podléhají také regulaci dané zákonem o advokacii a dalšími souvisejícími předpisy, včetně etického kodexu.

JUDr. Jaroslav Bureš představil záměr nového konceptu vzdělávání insolvenčních správců se zvláštním povolením s tím, že zdůraznil, že se v minulosti setkal s kritikou stávajícího konceptu a jak on sám, tak expertní skupina ministra spravedlnosti S22 směřuje ve vzdělávání insolvenčních správců v důrazu na praxi.

Po proběhlé diskusi, ve které se vyjádřili náměstek ministra spravedlnosti JUDr. Vilém Anzenbacher, Ph.D. et Ph.D, Mgr. Jan Benýšek, a předseda krajského soudu v Praze JUDr. Jiří Grygar Ph.D. panuje shoda v tom, že vzdělávání insolvenčních správců se zvláštním povolením má zastřešovat jako garant MSp a ČNB. Co se týče tohoto vzdělávání i vzdělávání všech insolvenčních správců, bude žádoucí do něj zapojit Českou advokátní komoru.

JUDr. Jaroslav Bureš ještě dodává, že považuje za důležité, aby se vzdělávacích procesů, a to na půdě Justiční akademie na základě plánu Justiční akademie účastnili praktici, což znamená kromě soudců také advokáti s praktickými zkušenostmi z insolvenčních procesů.

Předseda Sekce informoval o tom, že byla zřízena pracovní skupina, která připraví návrh konceptu vzdělávání insolvenčních správců a ráda je bude diskutovat jak na půdě S22, tak na půdě MSp.

Ředitel insolvenčního odboru Mgr. Jan Benýšek k tomu uvádí, že budou rádi diskutovat zejména otázku četnosti vzdělávacích akcí, bloků vzdělávání (předběžně právo, ekonomika, finanční trhy) i samotného systému vzdělávání co do jeho vymahatelnosti, stejně jako otázku subjektů, které by se měly na vzdělávání podílet (případně i akreditace), kde rozhodně nemá pochybnosti o tom, že ČAK je subjekt, který se má na vzdělávání insolvenčních správců podílet.

2. PRVNÍ ZKUŠENOSTI Z APLIKAČNÍ PRAXE NOVELY INSOLVENČNÍHO ZÁKONA

Předseda Sekce upozornil na orientační statistiku, kterou připravil člen Sekce Mgr. Petr Veselý a která zatím nepotvrzuje, že by došlo k nárustu počtu podaných insolvenčních návrhů spojených s návrhy na povolení oddlužení v důsledku poslední novely insolvenčního zákona, účinné od 1.10.2024.

Náměstek ministra spravedlnosti JUDr. Vilém Anzenbacher, Ph.D. et Ph.D upozorňuje na to, že novela je koncipována tak, že některé její dopady se projeví s časovým odstupem. Například co se týče změny úpravy nepostižitelné částky v případě vícečetných exekucí, tuto poznají povinní ve svých účtech teprve, až jim přijdou první výplaty po účinnosti novely. Z tohoto důvodu MSp hodlá vyhodnotit dopady novely na počty oddlužení s 3 – 4 měsíčním odstupem od účinnosti novely.

Předseda KS v Praze JUDr. Jiří Grygar, Ph.D. poukázal na to, že je vidět, jak se v čase mění struktura osob, které procházejí oddlužením. Projevuje se to v konkrétních věcech toho typu, že dříve měli dlužníci do 15 věřitelů, dnes spíše do 30 věřitelů, jejich dluhy se pohybovaly někde v úrovni do 0,5 mil. Kč dnes spíše do 1 mil. Kč a jsou i případy dlužníků s dluhy 15, 30 nebo 50 mil. Kč. Dovozuje z toho, že do oddlužení budou vstupovat spíše multiexekuční

dlužníci. Poukazuje na faktor anonymity, který umožňuje exekuční řízení, na rozdíl od insolvenčního řízení, a také na roli šedé ekonomiky. Problém je rovněž opatrovnické řízení, kdy soudy často schvalují dohody rodičů, ve kterých se někdy účelově navyšuje výživné na děti, které pak ve skutečnosti vede k nižšímu uspokojení pohledávek věřitelů. Důležité bude také, aby insolvenční správci věnovali pozornost změnám výše splátek dlužníka.

Místopředsedkyně KS v Praze JUDr. Naděžda Krivánková k tomu uvádí, že skutečně nezaznamenali nárůst v počtu podání návrhů na povolení oddlužení po novele, zaznamenali jej ale zhruba 2 měsíce před novelou. Co se týče nových návrhů na povolení oddlužení tak zaznamenala jejich nízkou kvalitu. Zřejmě se projeví v praxi ten faktor, že lidé nemají dostatečné prostředky. Co se týče darovacích smluv a smluv o důchodu, tak si jejich účastníci začínou uvědomovat negativní dopady neplnění těchto dohod a v praxi budou vznikat problémy. Očekává, že někdy v únoru a březnu 2025, kdy budou projednávány první zprávy o oddlužení, projdou málo které bez dalšího za situace, kdy víme, jakých mezd dlužníci dosahují, a jak mohou různí soudci hodnotit příjmový potenciál dlužníka. Mimo jiné půjde o to, jaký zvolit percentil podle nového informačního nástroje MSp.

Náměstek ministra spravedlnosti JUDr. Vilém Anzenbacher, Ph.D. et Ph.D k tomu ještě zmiňuje, že se snažili shromáždit do nového informačního nástroje MSp co nejvíce dat. Aplikace je samozřejmě na soudní praxi.

3. KONCEPČNÍ ZMĚNY INSOLVENČNÍHO PRÁVA

JUDr. Jaroslav Bureš přiblížil členům Sekce koncepční změny insolvenčního práva, které projednává expertní skupina ministra spravedlnosti S22. Ty navazují na harmonizační směrnici, kterou bude potřebné implementovat do českého právního řádu. Naše úprava v porovnání se zamýšleným konceptem harmonizovaného evropského insolvenčního práva relativně ob stojí, nicméně S22 se věnuje třem okruhům otázek:

- 1) *legislativně technickým úpravám*
- 2) *systémově koncepčním změnám (správné nastavení přechodů mezi jednotlivými způsoby řešení úpadků, ale i mezi preventivní restrukturalizací a soudní reorganizací)*
- 3) *doplnění úpravy, která chybí (např. průnik s dědickým právem)*

JUDr. Jaroslav Bureš požádal o podněty ze strany ČAK pokud budou k těmto otázkám.

Předseda Sekce k tomu dodává, že podněty ze strany ČAK Sekce pro insolvenční právo ČAK a schvaluje představenstvo ČAK.

4. RŮZNÉ

Předseda Sekce poděkoval JUDr. Vidovičové za to, že zpracovala téma dědického řízení ve vazbě na insolvenční proces. Podkladový materiál, který k tomu zpracovala tvoří přílohu a nedílnou součást zápisu z jednání Sekce. Požádal členy Sekce, aby se s materiálem seznámili a pokud budou mít připomínky k jeho doplnění, aby tyto adresovali k rukám předsedy Sekce a Mgr. Šrolované, tak, aby mohly být projednány na příštím jednání Sekce.

Mgr. Košina, soudní exekutor, který byl pozván na jednání Sekce přiblížil problém, který vznikl v exekuční praxi a který se týká zastavování bezvýsledných exekucí. Podstata problému je v tom, že v jeho případě soud požadoval jako podmínku pro opětovné nařízení bezvýsledné exekuce doložení změn v majetkových poměrech dlužníka, a pro případ, že doloženy nebudou, vydal závazný pokyn k zastavení exekuce. Na základě odvolání oprávněného vydal KS v Českých Budějovicích rozhodnutí sp. sn. 15 Co 251/2024, ve kterém se ztotožnil s názorem, že toto není podmínkou pro opětovné nařízení exekuce. Jedinou podmínkou pro opětovné nařízení exekuce je složení zálohy oprávněným 500,-Kč k rukám soudního exekutora. Listiny, kterými toto dokládá se připojují jako příloha a nedílná součást tohoto zápisu jako informace pro advokáty oprávněných.

V Praze dne 07.11.2024

Přílohy:

Příloha č. 1 – Dlužník dědicem

Příloha č. 2 – Pokyn exekučního soudu

Příloha č. 3 – Usnesení o zastavení exekuce

Příloha č. 4 – Odvolání proti usnesení o zastavení exekuce

Příloha č. 5 - KS ČB - pobočka Tábor - 15 Co 251-2024

Ověřil a schválil:

JUDr. Michal Žižlavský, předseda Sekce pro insolvenční právo

Sepsala:

Mgr. Kamila Šrolerová, Odbor vnější a vnitřní legislativy

JUDr. Lenka Vidovičová, LL.M., advokátka

Zámečnická 497/3a, 779 00 Olomouc

IČ: 63028484

zapsaná v České advokátní komoře č.o. 3653

www.akvidovicova.cz

e-mail: vidovicova@akvidovicova.cz

tel: 585 208 801 aakfysx

Sekce pro insolvenční právo České advokátní komory

Pracovní skupina pro oblast oddlužení

Předkladatel: JUDr. Lenka Vidovičová, LL.M.

Dlužník dědicem

Problémy a otázky objevující se v praxi insolvenčních správců (IS)

- 1) IS se o dědictví dlužníka v průběhu řízení nedozví;
- 2) notář se o insolvenci dlužníka nedozví a nerespektuje tak úpravu obsaženou v IZ;
- 3) k rozhodnutí soudu o dědictví nedojde před uplynutím splátkového kalendáře;
- 4) dlužník jiným právním jednáním než odmítnutím dědictví a uzavřením dohody o vypořádání dědictví způsobí zkrácení svého dědického podílu;
- 5) dlužník je jako nepominutelný dědic opomenut (či zkrácen) a neuplatní právo na povinný díl;
- 6) po zjištění pohledávek věřitelů zůstavitele v oddlužení není jednotný postup soudů při splácení jejich pohledávek;
- 7) zůstane nevypořádaná pohledávka notáře a osoby, která uhradila náklady pohřbu;
- 8) jak pro věřitele v IŘ ohlídat situace, kdy věřitelé zůstavitele vznesou požadavek odloučení pozůstalosti a zděděný majetek tedy není sepsán do majetkové podstaty;
- 9) po novele 2019 se některé (či všechny?) dluhy zůstavitele zařazené dodatečně do splátkového kalendáře neosvobozují;
- 10) kdo je oprávněn vymáhat v průběhu řízení vzniklé regresní pohledávky vůči dalším dědicům;
- 11) při oddlužení zpeněžením majetkové podstaty zůstává majetek zděděný po úpadku v průběhu IŘ dlužníkovi.

Návrhy řešení úpravou stávajících právních předpisů

(pozn.: návrhy změn předpisů jsou uvedeny kurzívou a podtrženy)

1. IS se o dědictví dlužníka v průběhu řízení nedozví

Ačkoli je dlužník, který nesplní svoji povinnost (tj. neinformuje svého IS o tom, že dědil a nevydá mu proto ke zpeněžení hodnoty získané dědictvím), vystaven nebezpečí nepřiznání osvobození od

placení pohledávek podle § 414 odst. 1 IZ (ohrozí-li tím majetkové zájmy svých věřitelů), případně odejmutí osvobození podle § 417 odst. 1 IZ, může být toto nebezpečí dlužníkem vnímáno jako malé či nepoměrné tomu, co z dědictví může získat. V takovém případě by se věřitelům dlužníka nedostalo plnění, které by se jim při řádném plnění povinností dlužníka dostat mohlo.

Mám za to, že je žádoucí přiměřenými zákonnými nástroji zajistit věřitelům, aby na ně případná nepoctivost dlužníka měla co nejmenší negativní dopad a zprostředkovat tedy informaci pro IS ze strany dědického soudu (soudního komisaře), že je dlužník v řízení dědicem (či nepominutelným dědicem). Notář (soudní komisař) v současné právní úpravě nemá stanovenou žádnou povinnost informovat IS o tom, že dlužník je dědicem (či nepominutelným dědicem) v zahájeném dědickém řízení. Zároveň v případech, kdy dlužník jako dědic dostane minimálně svůj zákonný dědický podíl, není potřeba žádat IS o souhlas s právním jednáním dlužníka a opět se věc obejde bez informování IS ze strany soudu (soudního komisaře). IS dlužníka se nemůže dožadovat informování o řízení z pozice účastníka řízení, protože účastníkem řízení při projednání pozůstalosti není, když jeho účast na řízení nevyplývá z žádného právního předpisu.

Z výše uvedených důvodů lze proto považovat za vhodné upravit stávající právní předpisy tak, aby došlo k zakotvení povinnosti soudu informovat IS dědice či nepominutelného dědice o tom, že bylo řízení zahájeno a jaké je postavení dlužníka v řízení. To lze provést např. doplněním ust. § 141 zákona č. 292/2013 Sb. o zvláštních řízeních soudních (ZŘS) o odstavec 5: „Zjistí-li soud z insolvenčního rejstříku, že je na majetek dědice či nepominutelného dědice v postavení dlužníka vedeno insolvenční řízení, informuje bez zbytečného odkladu insolvenčního správce dlužníka o zahájení řízení o pozůstalosti a o postavení dlužníka v řízení.“

2. Notář se o insolvenční dlužníka nedozví a nerespektuje tak úpravu obsaženou v IZ.

Notář v pozici soudního komisaře nemá výslovně stanovenou povinnost provádět lustrace účastníků řízení v insolvenčním rejstříku, když § 140 hovoří obecně o lustracích jen toho rozsahu, které zahrnují „právní jednání nebo jiné právní skutečnosti, které mají význam pro řízení a pro rozhodnutí o pozůstalosti“. Nelze tedy vyloučit, že se notář spokojí jen s dotazem směřovaným k účastníkům řízení a v případě záporné odpovědi se dále touto otázkou nezabývá. Toto negativní zjištění má samozřejmě vliv na to, zda při právním jednání dlužníka bude či nebude notář vyžadovat v zákonem předvídaných situacích souhlas IS.

Mám za to, že úprava § 141 ZŘS navržená v předchozím bodě by zároveň jednoznačně vymezila povinnost notáře provést lustrace insolvenčního rejstříku v každém řízení o pozůstalosti.

3. K rozhodnutí soudu o dědictví nedojde před uplynutím splátkového kalendáře.

V insolvenčních řízeních řešených oddlužením splátkovým kalendářem se zpeněžením majetkové podstaty dlužníka se nezdá objevují situace, kdy dlužníkovi vzniká dědické právo smrtí zůstavitele, která nastane za trvání oddlužení, ale do skončení splátkového kalendáře není pravomocně rozhodnuto, že se dlužník stal dědicem, tedy nenastane situace předvídaná v § 412 odst. 1 písm. b) IZ a dlužník dosud nemá žádné hodnoty získané dědictvím, které by mohl vydat IS ke zpeněžení. IS tedy nemá majetek, který by sepsal do majetkové podstaty a mohl zpeněžit.

Insolvenční soudy uplatňují v této situaci různé přístupy:

- a) berou na vědomí splnění oddlužení pro splnění podmínek dle ust. § 412a odst. 1 b) nebo c) a dlužníka osvobodí, neboť v průběhu plnění splátkového kalendáře neporušil žádnou svou povinnost;
- b) nechají IS ukončit provádění srážek (zastavit splátkový kalendář, který doběhl do konce), ale dají pokyn k vyčkání skončení pozůstalostního řízení a v případě, že se dlužník stane dědicem a je zde majetek získaný dědictvím, nechávají jej sepsat, zpeněžit a po vyúčtování rozdělit věřitelům.

Popsaná situace se proměnila po novele IZ účinné od 1. 10. 2024, kdy dojde k osvobození dlužníka od nesplacených pohledávek již po 3 letech bez ohledu na to, zda je zpeněžen všechny majetek (osvobození dlužníka od dluhů se odděluje od rozhodnutí o splnění oddlužení), přičemž insolvenční zákon po 1. 10. 2024 výslovně stanoví, že ke splnění oddlužení je třeba mj. dokončit zpeněžení majetku podléhajícímu oddlužení a použít „výnosu k mimořádné splátce nad rámec splátkového kalendáře, je-li zpeněžována věc podle § 412 odst. 1 písm. b)“, tedy dědictví či dar (viz nové znění ust. § 413 odst. 3 IZ).

Mám za to, že po splnění předpokladů pro osvobození dlužníka lze tedy čekat na výtěžek zpeněžení dědictví pouze tehdy, „je-li věc již zpeněžována“, tj. minimálně je IS sepsána v majetkové podstatě na základě pravomocného rozhodnutí pozůstalostního soudu. Dlužník má totiž povinnost hodnoty získané dědictvím vydat dle novelizovaného § 412 pouze do dne, kdy „došlo ke splnění předpokladů pro osvobození podle § 412a, nebo kdy bylo dlužníku oddlužení zrušeno“. Zemřel-li tedy zůstavitel v této rozhodné době, ale dlužník se v rozhodné době nestal dědicem, nelze již z tohoto důvodu čekat na skončení dědického řízení a zděděný majetek zahrnout do majetkové podstaty až po uplynutí rozhodné doby.

Vzhledem k tomu, že novela IZ dává řešení nastolené otázky, není třeba navrhopvat žádnou další změnu předpisů v tomto směru, pokud tento stav právní úpravy přijmeme jako přijatelné řešení pro dlužníka, jeho věřitele i věřitele zůstavitele.

K doplnění této problematiky bych dále chtěla zmínit ještě specifický výklad, který se objevuje např. ve školeních Mgr. Rostislava Krhuta. Ten upozorňuje, že aktivem je v případě smrti zůstavitele samotné dědictví (nárok na pozůstalost) již od smrti zůstavitele dle § 1479 OZ: „*Dědické právo vzniká smrtí zůstavitele.*“ Dále dle ust. § 1714 OZ lze dědictví zcizit už po smrti zůstavitele: „*Dědictví lze zcizit po smrti zůstavitele; je-li smlouva uzavřena dříve, nepřihlíží se k ní. Zcizením dědictví vstupuje nabyvatel do práv a povinností náležejících k pozůstalosti.*“ Z tohoto důvodu jako řešení situace, kdy před skončením splátkového kalendáře není vydáno rozhodnutí o pozůstalosti, navrhuje sepsat do majetkové podstaty nárok dlužníka na pozůstalost (která ještě nemá konkrétní obsah) a tento nárok tzv. odváznou smlouvou zpeněžit.

Mám za to, že tento výklad za současné právní úpravy nelze přijmout, neboť jsem přesvědčena, že nárok na pozůstalost není „hodnota získaná dědictvím“ (o které mluví § 412 odst. 1 písm. b) IZ), a tedy jej nemá dlužník povinnost vydat IS ke zpeněžení a na IS zároveň nemůže přejít dispoziční oprávnění ke zpeněžení tohoto druhu nároku dlužníka. Nejvyšší soud České republiky v rozhodnutí 27 Cdo 3782/2020 ze dne 28. 4. 2022 mimo jiné uvádí: „...*dědické právo ve smyslu ustanovení § 1475 o. z., jež dědici vzniká smrtí zůstavitele (§ 1479 o. z.), není právem na pozůstalost bez dalšího. Dědické právo je jen titulem k nabytí pozůstalosti, neboť zůstavitelovým dědicem se stává a dědictví nabývá jen ten, o němž to stanoví pravomocné rozhodnutí (pozůstalostního) soudu, tj. ten, komu bylo usnesením o dědictví potvrzeno nabytí dědictví. K tomu srov. v literatuře např. dílo Fiala, R., Drápal, L. a kol. Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015 (dále jen Komentář), str. 4 a 574. Ostatně, z ustanovení § 184 odst. 1 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů (dále jen z. ř. s.), se podává, že (až) rozhodnutí o dědictví potvrzuje zjištěné dědické právo a pozůstalostní jmění (jejich existence patří k předpokladům vydání*

rozhodnutí o dědictví), byť tak činí s účinností ke dni vzniku dědického práva (srov. § 185 odst. 1 z. ř. s. a výklad podaný v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 23. prosince 2021, sp. zn. 21 Cdo 382/2020)“.

Dále je třeba upozornit na další úskalí tohoto řešení, kterými jsou zejména: 1) založení odpovědnosti za škodu zcizitelem dědictví vůči nabyvateli, pokud dědické právo nebude pravé (dle § 1719 OZ) a 2) založení společné a nerozdílné odpovědnosti za dluhy zůstavitele (§ 1720 OZ).

I s ohledem na to, jak obtížné by pro IS bylo zpeněžovat takovýto nárok bez ujasněného obsahu i bez jistoty, že se ten, kdo nárok odkoupí, nakonec stane dědicem, jeho diskutabilní výnosnost (bude velmi obtížné stanovit spravedlivou cenu takového nároku), založení nové odpovědnosti za škodu i za dluhy zůstavitele, nejsem přesvědčena o tom, že by se právě tímto směrem měla právní úprava týkající se zpeněžování aktiv dlužníka v insolvenčním řízení ubírat.

4. Dlužník jiným právním jednáním než odmítnutím dědictví a uzavřením dohody o vypořádání dědictví způsobí zkrácení svého dědického podílu.

V praxi mohou nastat i jiné situace, než předvídá zákon, kdy dlužník způsobí zkrácení svého dědického podílu. V jednom ze svých nedávných rozhodnutí na situaci reagoval i Nejvyšší soud ČR, a to v usnesení sp.zn. 24 Cdo 1476/2022 ze dne 7. 6. 2023 takto:

„Požadavek souhlasu insolvenčního správce vyžadovaný (pod sankcí neplatnosti) ustanovením § 412 odst. 3 věty první a druhé ins. zák. je třeba (v době po 1. 1. 2014, tj. po účinnosti zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník) vztáhnout nejen k odmítnutí dědictví dlužníkem a k uzavření dohody o vypořádání dědictví, jestliže podle ní má dlužník z dědictví obdržet méně, než činí jeho dědický podíl, ale i ke každému právnímu jednání dlužníka (ve formě konání i opomenutí), v jehož důsledku dlužník nabývá z pozůstalosti méně, než kolik by (jinak) odpovídalo jeho dědickému podílu (např. ke vzdání se dědictví, neuplatnění námítky neplatnosti pořízení pro případ smrti učiněného zůstavitelem ve prospěch jiných dědiců, dohodě dědiců o výši dědických podílů nebo dohodě o rozdělení pozůstalosti).“

Ačkoli judikatura situaci uspokojivě vyložila, bylo by pro zvýšení právní jistoty i povědomí dlužníka i IS vhodné, aby zákonodárce příslušné ustanovení zákona, tj. § 412 odst. 6 (ve věcech oddlužení) a § 246 odst. 4 (ve věcech konkursních) upravil ve větě druhé takto: „Totéž platí, jestliže dlužník uzavře bez souhlasu insolvenčního správce dohodu o vypořádání dědictví, podle které má z dědictví obdržet méně, než činí jeho dědický podíl, jakož i o každém právním jednání dlužníka, v jehož důsledku dlužník nabývá méně, než kolik by odpovídalo jeho dědickému podílu.“

5. Dlužník je jako nepominutelný dědic opomenut (či jinak zkrácen) a neuplatní své právo na povinný díl.

V případě, že chce zůstavitel „ochránit“ svůj majetek před případnými věřiteli svého zadluženého potomka, pak často pořídí závěť, ve které svému potomkovi zůstává méně, než na co by měl podle zákonné dědické posloupnosti právo, popř. ho v závěti zcela opomenout. Dlužník může být v takovéto situaci obeznámen se záměrem rodiče a rodinnou situaci akceptovat. Nelze proto čekat, že by zahájil kroky napadající závěť či uplatnil své právo na povinný díl (§ 1642 a násl. OZ), přičemž IS nemůže jeho vůli v tomto smyslu nijak nahrazovat.

K této problematice se rovněž vyjadřoval JUDr. Ing. Martin Muzikář v článku z 27. 3. 2020 časopisu Ad Notam, kdy upozornil, že: *„Dlužník je povinen vynaložit veškeré úsilí k plnému uspokojení pohledávek svých věřitelů, tedy zcela jistě i uplatnit právo na povinný díl. Pokud by snad toto právo neuplatnil (dlužníka nelze k tomuto právnímu jednání nijak nutit a ani IS, ani pozůstalostní soud*

nemohou jeho vůli jakkoliv nahrazovat), závažným způsobem by porušoval své povinnosti a insolvenční soud by schválené oddlužení zrušil a rozhodl o způsobu řešení dlužníkovy úpadku konkursem [§ 418 odst. 1 písm. a) IZ]. Pochopitelně, že takovéto právní jednání (byť se jedná o opomenutí) by bylo považováno za neúčinné podle § 235 odst. 1 in fine IZ. To však způsobí značné prodloužení obou řízení, dědického i insolvenčního. De lege ferenda by proto bylo vhodné tuto otázku upravit přímo v zákoně, aby se předešlo zbytečným průtahům souvisejícím s tím, že nepominutelný dědic nebude plnit své povinnosti. Ustanovení § 412 odst. 3 a § 246 odst. 4 IZ by proto bylo vhodné doplnit o tuto větu: „Pokud byl dlužník jako nepominutelný dědic zkrácen ve svém právu na povinný díl, platí, že právo na povinný díl uplatnil.“

S navrženou úpravou souhlasím a mám za to, že by napomohla rychlejšímu řešení obdobných situací.

6. Po zjištění pohledávek věřitelů zůstavitele v oddlužení není jednotný postup soudů při splácení jejich pohledávek.

Pokud jde o dědictví nabyté dlužníkem v průběhu insolvenčního řízení, insolvenční zákon výslovně počítá pouze s aktivy pozůstalosti, které náležejí do majetkové podstaty. V případě pasiv, tj. dluhů zůstavitele tvořících pozůstalost jako celé jmění zůstavitele (§ 1475 OZ), která rovněž pravidelně přecházejí na dědice (§ 1701 odst. 1 OZ), neobsahuje insolvenční zákon žádná ustanovení, jež by se mohla v insolvenčním řízení přednostně aplikovat, a proto je třeba i v insolvenčním řízení zásadně respektovat obecnou právní úpravu občanského zákoníku.

K nakládání se zděděnými pasivy v insolvenčním řízení se využívá pouze ustálené judikatury, která chybějící insolvenční úpravu musela doplnit podrobným výkladem obecných principů občanského a insolvenčního práva.

Jde zejména o závěry obsažené v usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 5. 2017, sen. zn. 4 VSPH 671/2017 (publikovaném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu pod číslem 108/2018, R 108/2018), ze kterých vyplývá, že nedošlo-li k odloučení pozůstalosti (§ 1709 OZ) a je-li do soupisu majetkové podstaty (§ 205 IZ) zapsán majetek, který nabyt dlužník z dědictví, může věřitel pohledávky, která má původ v dluhu zůstavitele, k jehož zaplacení je nyní povinen dlužník, uplatnit toto své právo vůči dlužníkovi v insolvenčním řízení (§ 14 odst. 1 IZ). Nabyt-li dlužník dědictví po zůstaviteli až v průběhu insolvenčního řízení v době po marném uplynutí lhůty stanovené rozhodnutím o úpadku k přihlášení pohledávek, není věřitel pohledávky, která má původ v dluhu zůstavitele, bez dalšího zbaven práva uplatnit ji též vůči dlužníkovi podáním přihlášky (§ 173 a násl. IZ). Insolvenční soud je povinen takového věřitele vyzvat, aby v (procesní) lhůtě k tomu určené sdělil, zda uplatňuje právo na uspokojení dluhu zůstavitele vůči dlužníkovi a poučit jej, že po marném uplynutí určené lhůty bude mít za to, že takové právo neuplatnil. Věřitel pohledávky, která má původ v dluhu zůstavitele, má právo, aby jeho pohledávka byla uspokojena v insolvenčním řízení dlužníka (dědice) podle schváleného způsobu oddlužení nebo v konkursu způsobem stanoveným v insolvenčním zákoně, avšak jen do výše ceny nabytého dědictví.

Praxe IS spojená s problematikou pasiv pozůstalosti, jejíž aktiva dlužník vydal IS ke zpeněžení (a tato byla sepsána v majetkové podstatě), se v oddluženích splátkovým kalendářem se zpeněžením majetkové podstaty ustálila většinou v následující podobě: IS po obdržení pravomocného rozhodnutí o dědictví, ve kterém dlužník zdědil nějakou majetkovou hodnotu, o něm vyrozumí insolvenční soud a zašle soudu aktualizovaný soupis majetkové podstaty, kde sepsal aktiva pozůstalosti. Zároveň v případě existence pasiv pozůstalosti požádá insolvenční soud, aby vyzval věřitele zůstavitele k uplatnění pohledávek v insolvenčním řízení ve k tomu stanovené lhůtě. Po uplynutí stanovené lhůty se došlé

příhlášky věřitelů zůstavitele přezkoumají (na jednání IS s dlužníkem) a soud se vyrozumí o výsledku přezkumu.

Pokud jde o další postup v řízení, setkala jsem se až se 3 různými přístupy ke zjištěným pohledávkám z pozůstalosti:

- 1) zjištěné pohledávky se rozhodnutím soudu o změně distribučního schématu zařadí do splátkového kalendáře s tím, že IS má povinnost při vyplácení splátek dbát na to, aby věřitelé zůstavitele nedostali více, než činí cena nabytého dědictví. Věřitelé zůstavitele se začínají uspokojovat po změně schématu poměrně spolu s ostatními věřiteli, jejich uspokojení však odpovídá tomu, kolik měsíců jsou v distribučním schématu spláceni, tj. nejsou oproti jiným věřitelům nijak kompenzováni za to, že se jejich pohledávky začínají splácet později (výše uspokojení se nedorovnává do dosud obdržené výše uspokojení ostatních věřitelů);
- 2) zjištěné pohledávky se rozhodnutím soudu o změně distribučního schématu zařadí do splátkového kalendáře s tím, že IS má povinnost při vyplácení splátek dbát na to, aby věřitelé zůstavitele nedostali více, než činí cena nabytého dědictví. Věřitelé zůstavitele se začínají uspokojovat po změně schématu tak, že se splátkami IS snaží nejprve splácet pouze věřitele zůstavitele, a to až do dosažení stejné míry uspokojení, jako mají ostatní věřitelé a až následně se opět začínají uspokojovat poměrně všichni věřitelé;
- 3) zjištěné pohledávky se nezařadí do distribučního schématu, ale tvoří dále spolu s aktivy zvláštní oddělenou pozůstalost, která se po zpeněžení sepsaných aktiv pozůstalosti nejprve vypořádá tak, že z výtěžku zpeněžení se vyplatí (po odečtení nákladů správy a zpeněžení) všichni zjištění věřitelé zůstavitele (je-li k tomu dostatečný výtěžek), poté IS tzv. čistý výtěžek zpeněžení vyúčtuje soudu a po odečtení zálohy na svou odměnu zbytek rozdělí věřitelům v distribučním schématu. Není-li výtěžek dostatečný k pokrytí všech pohledávek věřitelů zůstavitele, uspokojí se věřitelé zůstavitele jen poměrně a do splátkového kalendáře se již věřitelé zůstavitele nezařadí, neboť by tak dostali více, než činí cena nabytého dědictví dosažená zpeněžením, a jejich uspokojování v řízení končí (prosazuje ve svých školeních zejména Mgr. Krhut).

Je zjevné, že výsledky uspokojení věřitelů se při uplatnění jednotlivých přístupů budou významně lišit a že právní nejistota věřitelů v takových situacích pramenící z absence konkrétní právní úpravy vypořádání pasiv pozůstalosti v oddlužení splátkovým kalendářem se zpeněžením majetkové podstaty je velká a nežádoucí.

Ilustrace rozdílu na jednoduchém kontextovém PŘÍKLADU.

Uvažujme o oddlužení, kde:

- máme v distribuční tabulce (dále jen DITA) věřitele s pohledávkami za 800 000 Kč;
- dosud je splaceno 60 % (480 000 Kč);
- věřitelé zůstavitele mají pohledávky za 200 000 Kč;
- aktiva dědictví po odečtení nákladů a odměny IS jsou 200 000 Kč;
- po změně DITY mají původní věřitelé podíl na splátkách 80 % a zůstavitelovi 20 %;
- pro zjednodušení se neuvažuje o dalších příjmech dlužníka po vyplácení aktiv dědictví.

VARIANTA 1):

z 200 000 Kč dostanou původní věřitelé 160 000 Kč, zůstavitelovi 40 000 Kč
výsledné uspokojení věřitelů: původní 80 %, zůstavitelovi 20 %

VARIANTA 2):

z 200 000 Kč dostanou původní věřitelé 64 000 Kč, zůstavitelovi 136 000 Kč
výsledné uspokojení věřitelů: původní 68 %, zůstavitelovi 68 %

VARIANTA 3):

z 200 000 Kč dostanou původní věřitelé 0 Kč, zůstavitelovi 200 000 Kč

výsledné uspokojení věřitelů: původní 60 %, zůstavitelovi 100 %

Každá z variant má dále ještě svá skrytá úskalí, která v určitém specifickém kontextu mohou vytvářet výraznou disproporci nutně vnímanou minimálně jako nespravedlivou, případně dokonce nezákonnou.

Varianta 1) může vést k mizivému uspokojení věřitelů zůstavitele v situaci, kdy IS zpeněží rychle hodnoty získané dědictvím (jde např. o peníze z účtů a spoření) a toto zpeněžení stihne vyúčtovat a distribuovat do splátkového kalendáře dříve, než uběhne doba pro uplatnění pohledávek věřitelů zůstavitele a jejich přezkum. Věřitelé zůstavitele se tak do DITY mohou dostat až poté, co původní věřitelé již obdrželi mimořádnou splátku ze zpeněžení aktiv pozůstalosti. Jejich celkové uspokojení při poměření s velikostí aktiv zůstavitele může být v konečném důsledku mizivé.

Varianta 2) může vést k ukončení výplat pro původní věřitele za situace, kdy je těžké či nemožné splátkami (včetně mimořádné z výtěžku zpeněžení) dorovnat dosavadní uspokojení věřitelů. Cíl dorovnat výtěžek všech věřitelů dlužníka pak může zůstat až do konce řízení nenaplněn.

Varianta 3) může vést k oprávněným námitkám dosavadních věřitelů v řízení, že věřitelům zůstavitele, ač nejde o věřitele zajištěné nějakým majetkem dlužníka, se dostává stejného zacházení jako by došlo k odloučení pozůstalosti dle ust. § 1709 OZ, a to přesto, že věřitelé zůstavitele toto své právo v pozůstalostním řízení neuplatnili a mělo by se proto ctít obecné pravidlo, že jmění dědice se smísí se jměním zůstavitele. Tím by tedy bez právního důvodu došlo v insolvenčním řízení k uspokojení jedné skupiny věřitelů dlužníka přednostně před jinou skupinou věřitelů dlužníka, ač by jejich postavení v řízení ve vztahu k majetku sepsanému v majetkové podstatě mělo být zásadně stejné.

Jaké by tedy mělo být optimální řešení situace změnou zákonné úpravy? Mám za to, že nejprve by mělo být vyjasněno, zda se vydat cestou minimálních zásahů do stávající úpravy s tím, že se pouze provede korekce tam, kde dosud judikatura nenastavila jednotnou cestu a řešení, nebo zda je zde společenský zájem na jiném nastavení práv a povinností pro případ, kdy do pozůstalostního řízení vstupuje dědic (či nepominutelný dědic) v pozici dlužníka, tedy zda se vydat cestou změny celého nastavení současné právní úpravy, např. k nějaké formě přednostního vypořádávání věřitelů zůstavitele z aktiv pozůstalosti.

Já se spíše kloním k řešení formou malých zásahů do současné právní úpravy tak, aby legitimní očekávání účastníků pozůstalostního (i insolvenčního) řízení byla zásahy insolvenčního práva co nejméně ovlivněna. S ohledem na to, že dlužníka nelze nijak nutit odmítat dědictví, která jsou předlužená či kde budou aktiva obtížně zpeněžitelná z různých rodinných důvodů či vztahu k nějaké části majetku zůstavitele (souhlas IS se vyžaduje pouze v opačném případě, tedy tam, kde je snaha odmítnout dědictví, která předlužená nejsou), mám za to, že řešení nahrazující svobodné rozhodnutí věřitele, zda v pozůstalostním řízení navrhne odloučení pozůstalosti a bude se uspokojovat pouze z ní, nebo se rozhodne to neudělat a raději se uspokojovat z celého majetku dlužníka – dědice, za nějaký zákonný předpoklad, že věřitelé návrh vznesli, není na místě. Nechala bych nadále osud uspokojení pohledávky na rozhodnutí věřitele, zda se rozhodne pozůstalost odloučit či ne.

Pokud ponecháme věřiteli zůstavitele nadále toto rozhodnutí, bude zcela legitimní po něm dále chtít, aby přijal následky svého rozhodnutí (v situaci neodlučení majetku) spočívající zejména v tom, že se jmění zůstavitele i dluhy zůstavitele smísí se jměním a dluhy dědice a budou se uspokojovat

společně a z celého nového jmění dlužníka dle pravidel stanovených v insolvenčním řízení pro daný způsob řešení úpadku.

Máme-li nastavit v zákoně způsob uspokojení zjištěných pohledávek věřitelů zůstavitele, je třeba rozhodnout o tom, který dosud volený způsob je optimálnější a jak případně eliminovat jeho slabiny. Vyloučit z úvah můžeme variantu č. 3, která neodpovídá zákonnému postavení věřitele, který neuplatnil svým návrhem odloučení pozůstalosti.

Uvažujeme-li pouze o prvních 2 variantách, pak bych se klonila spíše ke způsobu vypořádávání nových věřitelů bez snahy o dorovnání všech věřitelů do stejné výše. Mám totiž za to, že výše popsané slabiny varianty 1 lze v řízení vhodnou úpravou překonat, ale slabiny varianty 2 nikoli.

Pro bližší vysvětlení chci uvést, že v běžících oddluženích splátkovým kalendářem se zpeněžením majetkové podstaty může být snaha dosáhnout na konci řízení stejného procentního uspokojení všech věřitelů zcela nespílitelná, a proto by neměla být hlavním cílem úvah. Nespílitelnost takového cíle může být dána několika aspekty, které se v řízení trvajícím dlouhých 5 let (nově obvykle 3 roky) mohou projevit. Jednak je to délka trvání řízení: původní věřitelé již mohou mít za sebou většinu splátek a z nich už mít splacenu částku větší, než je možné z aktiv pozůstalosti ještě uhradit novým věřitelům (zůstavitele). Dále je to dřívější zpeněžení většího majetku v řízení, např. nemovitosti či jiného dědictví, které způsobilo vysoké % uspokojení dosavadních věřitelů. A bez vlivu na rozdílné % uspokojení nejsou ani jiné skutečnosti, které se v řízeních pravidelně objevují – nejčastěji při zániku části některé pohledávky mimo insolvenční řízení (např. úhrada ručitelem, který nevstoupí na místo původního věřitele), čímž se upraví poměr mezi věřiteli, avšak za dobu do této změny se již nezohlední dosavadní plnění na původně větší pohledávku v % uspokojení na její novou část (věřitel má tedy při přepočtu přijatého plnění nově na nižší nominální pohledávku nutně vyšší % uspokojení než ostatní). Rovněž zde mohou být další věřitelé, kteří se do splátkového kalendáře dostali později, např. proto, že se přihlašovat nemuseli a jejich pohledávka se za přihlášenou považuje (např. ČKP) či proto, že jim ještě neuplynula lhůta k přihlášení (např. neznámý zahraniční věřitel), a kterým se obvykle také jejich pozdější nástup do řízení také nijak ve splátkovém kalendáři nedorovnává.

Mezi zásady insolvenčního řízení týkající se věřitelů (§ 5 IZ) patří, že „*věřitelé, kteří mají podle tohoto zákona zásadně stejné nebo obdobné postavení, mají v insolvenčním řízení rovné možnosti*“ a má být vedeno „*aby žádný z účastníků nebyl nespravedlivě poškozen nebo nedovoleně zvýhodněn*“. Zákonodárce tedy hovoří o rovných možnostech a postavení, nikoli o stejném procentním uspokojení pohledávek. Jsem přesvědčena o tom, že pokud v poměrech oddlužení splátkami bude pro každou jednotlivou výplatu zajištěno, že ji obdrží oprávněný okruh věřitelů tak, že v době výplaty nebude pochyb o tom, že tento okruh je správně a úplně vymezen, je zároveň zajištěno naplnění výše citovaných zásad insolvenčního řízení o rovném přístupu a rovných možnostech. Snaha o zpětné vyvažování původních plnění ve světle událostí nepředvídaných a nastalých až v budoucnu (což je případ řešení varianty 2) má větší potenciál k vnímání situace jako nespravedlivé, než zachování rovného přístupu k věřitelům v reálném čase a situaci.

Z těchto důvodů jsem pro řešení dle varianty 1, a to za předpokladu ošetření situace tak, že se novým věřitelům (věřitelům zůstavitele) dostane maximální možné plnění, tedy takové, které by mohli v řízení obdržet od chvíle, kdy se stali v insolvenčním řízení známými věřiteli dlužníka.

K dosažení tohoto stavu je potřeba, aby IS měl od chvíle, kdy se dozví o tom, že zde jsou noví věřitelé dlužníka s právem uplatnit své pohledávky v insolvenčním řízení, povinnost začít všechny splátky v DITĚ deponovat a čekat na výsledek doplnění seznamu věřitelů a DITY o nové věřitele. Tím se dosáhne maximálního plnění pro nové věřitele a zabrání se situaci, že by IS vyplatil výtěžek zpeněžení dědictví dříve, než bude DITA o věřitele zůstavitele doplněna. Zároveň jde i o administrativně jednoduché opatření, při kterém nemusí IS provádět žádné složité výpočty a které zvládnou i současné softwarové správce bez nutnosti přeprogramování.

Úprava této situace by mohla být v systematicce insolvenčního zákona směřována jednak do obecné části zákona týkající se uplatnění pohledávek přihláškou zakotvené v § 110 (možnost otevření nové lhůty pro přihlášení by platila i v poměrech konkursních či reorganizačních), který by se rozšířil o dva nové odstavce takto:

(4) Kdykoli v době po uplynutí lhůty k přihlášení pohledávek věřitelů stanovené v rozhodnutí o úpadku vyzve insolvenční soud věřitele pohledávek s právem na uspokojení z majetku sepsaného do majetkové podstaty dlužníka v době po uplynutí přihlašovací lhůty dle § 136 odst. 2 písm. d), aby podali přihlášku pohledávek ve lhůtě 2 měsíců, s poučením o následcích jejího zmeškání. Spolu s výzvou soud uloží insolvenčnímu správci, aby do doby zjištění pohledávek věřitelů dle této výzvy nevyplácel věřitele se stejným pořadím či s právem ke stejnému majetku.

(5) Za věřitele pohledávek dle předchozího odstavce se považují zajištění věřitelé a věřitelé pohledávek, které mají původ v dluhu zůstavitele, jenž přešel na dlužníka v důsledku nabytí dědictví spolu s majetkem zůstavitele, který byl sepsán do majetkové podstaty.

Pravidlo o speciálním postupu při vyplácení věřitelů zůstavitele (o „nedorovnávání“) je specifickým oddlužením splátkovým kalendářem se zpeněžením majetkové podstaty a mělo by se proto promítnout pouze do zvláštní části týkající se oddlužení. Toto nedorovnání by pak mělo samozřejmě platit pro všechny situace, kdy se do splátkového kalendáře přidá, nebo z něj ubere, nějaká pohledávka, se kterou se při nastavení DITY nepočítalo (počítá se např. s tím, že by mohla být splátkována popřená pohledávka, a proto se na ni od začátku deponuje; vyhraje-li věřitel spor o pohledávku a tato se začne splácet, žádný nepoměr nevzniká, pouze se uvolní zadržovaná deponace). Nová úprava by mohla být směřována do ust. § 398 jako nový odstavec třeba takto:

(9) Je-li způsobem oddlužení plnění splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty, pak v případě přijetí změny v poměru uspokojení nezajištěných věřitelů vyvolané

a) rozhodnutím insolvenčního soudu o náhradě nákladů řízení přiznaných úspěšnému věřiteli v incidenčním sporu ve smyslu ustanovení § 202 odst. 1 věty druhé,

b) částečným zpětvzetím přihlášky pohledávky podle § 187,

c) doložením splnění odkládací podmínky u pohledávky zjištěné v řízení s touto odkládací podmínkou a dosud nezahrnuté do oddlužení;

d) výsledkem zvláštního přezkumného jednání o pohledávkách uplatněných po lhůtě k přihlášení dle § 136 odst. 2 písm. d),

se princip poměrného a zásadně stejného uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů uplatní u splátek následujících po provedení této změny bez zohlednění předchozího uspokojení věřitelů provedeného před touto změnou.

7. Zůstane nevypořádaná pohledávka notáře a osoby, která uhradila náklady pohřbu.

Dle § 114 odst. 2 OZ se náklady pohřbu a opatření pohřebiště hradí z pozůstalosti, postačuje-li tato na úhradu. Podle § 1703 OZ dále platí, že dokud soud nepotvrdí dědici nabytí dědictví, mohou věřitelé vymáhat plnění vůči tomu, kdo spravuje pozůstalost. IS často narazí na situaci, kdy pohledávka vypravitele pohřbu i pohledávka notáře (odměna) jsou již z pozůstalosti uhrazeny a nejsou vůči dlužníkovi uplatňovány. Ne vždy se tak ale stane. Oba věřitelé (notář i vypravitel pohřbu) pak očekávají, že pohledávku při existenci aktiv pozůstalosti dostanou uhrazenou z pozůstalosti přednostně. Převedení však do poměrů insolvenčních pravidel není ani jedna z těchto pohledávek mezi přednostní pohledávky v ustanoveních § 168 a § 169 IZ zařazena. Pohledávku, kterou neuhradil správce pozůstalosti, by tedy měl správně přihlásit notář (odměna) i osoba, která uhradila pohřebné. Setkávám se ale i s názorem, že

pohledávka notáře na odměnu za pozůstalostní řízení je přednostní pohledávkou, kterou lze podřadit pod „správu majetkové podstaty“ a uhradit přednostně. Tento výklad však považuji za menšinový a jistě kontroverzní.

Mám za to, že i s ohledem na ustanovení OZ jsou zde společenská očekávání a ohledy slušnosti, které by měly i v insolvenčním řízení zachovat zásadu, že se náklady pohřbu a opatření pohřebiště hradí z pozůstalosti a učinit z nich pohledávku za majetkovou podstatou pro případy, kdy se pozůstalost jako aktivum dostane do majetkové podstaty. V tomto smyslu navrhuji upravit ust. § 168 odst. 1 o nové písmeno g) takto:

g) pohledávky věřitelů na náklady pohřbu a opatření pohřebiště zůstavitele v situaci, kdy je pozůstalost zůstavitele sepsána do majetkové podstaty;

a ust. § 168 odst. 2 se doplní mezi současné písm. j) a k) nový odstavec takto:

k) pohledávky věřitelů na náklady pohřbu a opatření pohřebiště zůstavitele v situaci, kdy je pozůstalost zůstavitele sepsána do majetkové podstaty;

Dále je na zvážení, zda je zde společenský zájem ze strany státu zajistit si úhradu pohledávky notáře coby soudního komisaře za dědické řízení rovněž v přednostním režimu. Pokud ano, navrhovala bych jej zařadit mezi pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou, tedy do § 169 IZ, tj. bez negativního dopadu na odměnu IS za zpeněžení pozůstalosti.

8. Jak pro věřitele v IŘ ohlídat situace, kdy věřitelé zůstavitele vnesou požadavek odloučení pozůstalosti a zděděný majetek tedy není sepsán do majetkové podstaty?

Jak jsem již uvedla v bodě 6., v současné praxi se prosadil výklad provedený v usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 5. 2017, sen. zn. 4 VSPH 671/2017 (publikovaném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu pod číslem 108/2018, R 108/2018), ze kterého se podává:

„Jestliže IZ do insolvenčního řízení vtahuje aktiva dlužníkem nabytého dědictví (majetek zůstavitele), nemohou ani jeho pasiva (dluhy zůstavitele), jež s nimi neoddělitelně souvisejí, zůstat mimo insolvenční řízení, a je třeba i jim umožnit vstup do insolvenčního řízení. Tento princip se dle mínění odvolacího soudu pravidelně prosadí všude tam, kde nedošlo k odloučení pozůstalosti podle § 1709 o.z., dle něhož věřitel, který osvědčí obavu z předlužení dědice, může před tím, než soud potvrdí nabytí dědictví, navrhnout, aby pozůstalost zůstala odloučena od jmění dědice a byla spravována jako oddělené jmění. Dle názoru odvolacího soudu povaha odděleného jmění vylučuje jeho zahrnutí do majetkové podstaty dlužníka, proto se aktiva a pasiva tvořící odloučenou pozůstalost vypořádají zásadně mimo rámec insolvenčního řízení. Tento závěr odvolacího soudu je plně konformní s úpravou obsaženou v ustanovení § 1710 o.z., dle něhož se z odloučené pozůstalosti uspokojí věřitel, který si odloučení vyžádal; tento věřitel však ztrácí právo uspokojit se z ostatního dědicova majetku, a to i v případě, že dědic neuplatnil výhradu soupisu.“

Máme zde tedy reálně existující situaci, kdy aktiva pozůstalosti zůstávají mimo majetkovou podstatu. S tím souvisí jednoznačně i to, že IS nezískává žádné dispozice k majetku zůstavitele – ty zůstávají dlužníkovi a zároveň se věřitelům zůstavitele neotevřít žádná přihlašovací lhůta, neboť je má vypořádat dlužník z pozůstalosti mimo insolvenční řízení. Veškerá právní jednání související s vypořádáním odloučeného jmění má tedy dlužník. IS má jen obecné dohledové pravomoci podle § 412 odst. 2 IZ a dlužník obecné povinnosti, tj. zejména chovat se poctivě a neposkytovat žádnému z věřitelů žádné zvláštní výhody.

Dlužník tedy sám může aktiva dědictví zpeněžit, aby pasiva vypořádal. V situaci, kdy je i odloučené jmění předluženo, není z pohledu věřitelů dlužníka (tedy ani IS) žádný důvod dále tuto situaci a právní jednání dlužníka kontrolovat. Naopak v situaci, kdy v odloučeném jmění je výrazně hodnotnější majetek, než jsou dluhy zůstavitele, pak se i zde potenciálně nachází majetek, který by dlužník mohl vydat do majetkové podstaty, až vypořádání provede. Vzhledem k tomu, že do situace mohou vstupovat rodinné vztahy, nelze vyloučit snahu dlužníka rodinu v této situaci zvýhodnit (např. prodat polovinu domu bratrovi pod obvyklou cenou dostatečnou pouze k úhradě pasiv a vypořádat se s ním až po skončení oddlužení, nebo akceptovat pohledávky rodinných příslušníků i bez osvědčení jejich prokazatelného vzniku, trvání či výše).

Jediné nástroje, které IS má, aby ohlídal poctivost či reagoval na nepoctivost dlužníka při vypořádání tohoto nepředluženého odloučeného jmění jsou: a) incidenční spor o neúčinnost právního jednání dlužníka nebo b) hrozba zrušení oddlužení pro nepoctivý záměr dlužníka (což v případě sporu o vypořádání majetku bude také zároveň znamenat prohlášení konkurzu na majetek dlužníka). Účinnost druhého nástroje se zmenšuje tehdy, pokud by dlužník získanou výhodu ze svého jednání považoval za vyšší, než je učiněná hrozba zrušení oddlužení.

Jsem toho názoru, že i zde by zákon mohl zvýšit prevenci závadného chování dlužníka obdobně, jako to učinil v ust. § 412 odst. 3 IZ pro zabránění odmítání nepředluženého dědictví či uzavírání nevýhodných dohod, tedy i zde podmínit platnost právního úkonu dlužníka při zcizování majetku z odděleného jmění a vypořádávání pohledávek věřitelů zůstavitele souhlasem IS. Toto opatření bude účinné zejména při zpeněžování nemovitostí, kdy z obavy o nezavkládování vlastnictví budou nabyvatelé nemovitostí souhlas IS vyžadovat.

Navrhuji tedy doplnit příslušná ustanovení zákona, tj. § 412 odst. 6 (ve věcech oddlužení) a § 246 odst. 4 (ve věcech konkursních) o úpravu věty druhé takto:

„Totéž platí rovněž v následujících situacích:

- (a) jestliže dlužník uzavře bez souhlasu insolvenčního správce dohodu o vypořádání dědictví, podle které má z dědictví obdržet méně, než činí jeho dědický podíl,*
- (b) jestliže dlužník učiní jakékoli jiné právní jednání bez souhlasu insolvenčního správce, v jehož důsledku nabývá méně, než kolik by odpovídalo jeho dědickému podílu,*
- (c) jestliže dlužník při vypořádávání nepředluženého odděleného jmění z odloučené pozůstalosti učiní bez souhlasu insolvenčního správce jakékoli právní jednání vedoucí ke zcizení odděleného jmění či uznání nevykonatelných pohledávek věřitelů.“*

V úvahách o otázkách nepředluženého odděleného jmění zůstavitele a jeho vypořádání dlužníkem si lze také představit situaci, kdy dlužník ve snaze vyhnout se povinnosti vydat čistý výtěžek po vypořádání oddělených věřitelů do majetkové podstaty bude zcela pasivní, zpeněžení majetku bude odkládat a čekat na skončení splátkového kalendáře (či po novele na osvobození od placení pohledávek) a s ním i lhůty, ve které je povinen hodnoty získané dědictvím IS vydat. Jaké má IS (a věřitelé) nástroje proti této pasivitě dlužníka?

Odpověď nabízí zakotvení povinnosti dlužníka dle § 412 odst. 1 písm. h), tedy „vynaložit veškeré úsilí, které po něm lze spravedlivě požadovat, k plnému uspokojení pohledávek svých věřitelů“, kam lze snahu co nejefektivněji vypořádat věřitele nepředluženého odděleného jmění jistě zahrnout. Při neplnění této povinnosti lze za úpravy platné do 1. 10. 2024 navrhnout zrušení schváleného oddlužení dle § 418 odst. 1 písm. a), což nemusí být pro dlužníka s větším zděděným majetkem moc motivující. V řízeních po 1. 10. 2024 lze tlak na dlužníkovu včasné a řádné plnění povinností při vypořádání odděleného jmění zvýšit, neboť bude možné navrhnout sankční prodloužení splátkového kalendáře o počet měsíců, ve kterých dlužník porušoval svoji povinnost vynakládat veškeré úsilí k uspokojení svých

věřitelů (ust. § 412b odst. 6). Tento nástroj by již mohl být dostatečně efektivním způsobem, jak dlužníkovu pasivitu ukončit. Mám tedy za to, že není třeba navrhnout další zákonná opatření k ošetření této situace.

9. Po novele 2019 se některé (či všechny?) dluhy zůstavitele zařazené dodatečně do splátkového kalendáře neosvobozují.

Po novelizaci § 414 IZ v roce 2019 se do ustanovení o osvobození dlužníka od placení pohledávek dostala věta: „*Osvobození podle věty první se nevztahuje na pohledávky vzniklé po rozhodnutí o úpadku.*“ Důvodová zpráva k novelizaci tohoto ustanovení žádný zvláštní komentář nenabízí, pouze odkazuje na ustanovení o přednostních pohledávkách dle § 168 a § 169 IZ. Komentáře potvrzují, že zákonodárce míří zejména na tento okruh přednostních pohledávek, byť při takto obecné formulaci lze uvažovat o všech pohledávkách vzniklých po úpadku s právem jejich uplatnění a uspokojení v insolvenčním řízení.

Při úvahách o pohledávkách z pozůstalosti pak tedy musíme brát v úvahu i toto ustanovení a jeho dopad na osvobození dlužníka od pohledávek věřitelů zůstavitele, protože zděšené pohledávky mohou být snadno pohledávkami vzniklými zůstaviteli až po úpadku dlužníka. Pokud by aktiva dědictví nebyla dostatečná k jejich úplnému uspokojení, nebude dlužník (i přes zpeněžení veškerého dědictví v ins. řízení) od těchto dluhů zůstavitele osvobozen. A je třeba si uvědomit, že tato situace bude nastávat i v řízeních, kde aktiva dědictví výrazně převyšují pasiva, ale kde pohledávky dlužníka jsou natolik vysoké, že při poměrném rozdělení výtěžku pozůstalosti mezi všechny věřitele dojde i přesto jen k částečnému uspokojení věřitelů zůstavitele.

Objevují se dokonce úvahy (např. na školeních vedených Mgr. Krhutem), že dlužník nebude osvobozen od žádných dluhů zůstavitele, nabylo-li dědické rozhodnutí právní moci až po rozhodnutí o úpadku. Tedy vztahuje význam „vznik pohledávky“ nikoli k době, kdy pohledávka originálně vznikla (nejčastěji zůstaviteli), ale k okamžiku, kdy na dlužníka pravomocně přešel závazek ji uhradit (tedy vznikla odvozeně dlužníkovi). Takovýto výklad žádný z komentářů nepotvrzuje ani nevyvrací a je otázka, zda bude v budoucnu přijímán. Pokud ano, ještě více to rozšíří okruh pohledávek, které dlužníkovi po oddlužení zůstanou k úhradě.

Nejsem přesvědčena o tom, že úmyslem zákonodárce při úpravě tohoto ustanovení bylo vyvolat právě tento následek při vydání majetku získaného dědictvím do majetkové podstaty. Dlužník nemůže platně bez souhlasu IS odmítnout dědictví, aby riziku vzniku nového okruhu věřitelů, které v oddlužení neuspokojí, zabránil. Ačkoli se maximální zisk z aktiv pozůstalosti použije na úhrady dluhů a dlužníkovi z dědictví nic nezbude, nepomůže mu to se skutečně oddlužit a po skončení řízení se do běžného života nevrací dlužník bez dluhů, ale v podstatě nový dlužník bez zpeněžitelného majetku a s novým okruhem dluhů, který bude potřebovat znovu do procesu oddlužení vstoupit, aby se reálně oddlužil.

Mám za to, že tento výsledek novelizace § 414 není společensky žádoucí a pokud byl zákonodárcem nezamýšlený, pak by se mělo úpravou § 414 odst. 1 poslední věty dosáhnout změny tohoto nevhodného následku, např. takto: „*Osvobození podle věty první se nevztahuje na pohledávky vzniklé po rozhodnutí o úpadku, s výjimkou pohledávek majících původ v dluhu zůstavitele dlužníka zahrnutých do oddlužení.*“;

případně změnou sledovat přísně původní záměr zákonodárce a upřesnit ustanovení takto: „*Osvobození podle věty první se nevztahuje na pohledávky vzniklé po rozhodnutí o úpadku dle § 168 odst. 2 a § 169.*“

Tato změna právní úpravy by tak nadále nedopadala na pohledávky mající původ v dluhu zůstavitele spadající do odděleného jmění z pozůstalosti, které vypořádává sám dlužník, nebo pohledávky v situacích, kdy dlužník převzal dědictví, ačkoli tu nebyl zpeněžitelný majetek (IS neměl co sepsat) – zde dlužníka od úhrady dluhů zůstavitele (ač by se mu neodpustily) ochraňuje výhrada soupisu dle § 412 odst. 3.

10. Kdo je oprávněn vymáhat v průběhu řízení vzniklé regresní pohledávky vůči dalším dědicům?

Při zpeněžení zděděného majetku a vyplácení zůstavitelových věřitelů není ani vyloučena situace, kdy IS v rámci splátkového kalendáře uhradí věřiteli zůstavitele více, než odpovídá dědickému podílu dlužníka. Tento stav je dán konstrukcí výhrady soupisu danou v ust. § 412 odst. 3, která sice zastropuje plnění dlužníka maximálně do ceny nabytého dědictví (výše odpovídající jeho dědickému podílu), ale zároveň přináší společnou a nerozdílnou odpovědnost za dluhy zůstavitele dle § 1707 OZ. Věřitel tedy má právo si přihlásit celou pohledávku vůči dlužníku, nikoli jen její část dle dědického podílu dlužníka. Jsou-li celkově pohledávky věřitelů nižší, než hodnota dědického podílu dlužníka, může nastat situace, že se přihlášené pohledávky věřitelů zůstavitele uspokojí do 100 % a dlužníkovi tak vznikne právo postihu vůči ostatním dědicům dle výše jejich podílů (§ 1708 OZ).

Otázka zní, kdo má dispoziční oprávnění k této pohledávce a zda si vystačíme se současnou právní úpravou? Pokud bychom pohledávku dokázali zahrnout pod „hodnotu získanou dědictvím“ a jako takovou ji IS sepiše do majetkové podstaty, pak by dispozici s ní měl IS. V opačném případě bude její vymáhání na dlužníkovi. Protože jde o situace spíše výjimečné, nechala bych na každém IS, jak k takové pohledávce přistoupí a nevolila bych v tomto případě cestu změny právní úpravy.

11. Při oddlužení zpeněžením majetkové podstaty zůstává majetek zděděný po úpadku v průběhu IŘ dlužníkovi.

Na závěr bych zmínila ještě známou situaci, kdy při řešení úpadku v rámci oddlužení zpeněžením majetkové podstaty nemá dlužník povinnost hodnoty získané dědictvím vydávat ke zpeněžení vůbec. Jde o jediný případ úpadku, kdy je takto případný majetek získaný dlužníkem v insolvenčním řízení ochráněn před zpeněžováním a zůstává dlužníkovi. Nabízí se zde otázka, zda toto řešení neodporuje zásadě co nejvyššího uspokojení věřitelů v řízení, když ponechává potenciálně hodnotný majetek dlužníkovi. Úvahu nad možným zahrnutím hodnot získaných dědictvím i při řešení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty vyjádřili i někteří autoři komentářů k insolvenčnímu zákonu (např. Sprinz a Chytil).

Vzhledem k tomu, že využití tohoto způsobu oddlužení je jen mizivé (ve své praxi jsem od novely 2019 neměla jediný případ řešení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty), nepovažuji úpravu v tomto smyslu za hospodářsky podstatnou s širším dopadem na vedená oddlužení.

Sepsáno dle stavu právní úpravy a známých rozhodnutí NS ČR ke dni 30. 7. 2024

Pokyn soudu pro soudního exekutora

Okresní soud v Pelhřimově v exekuční věci

oprávněné:

proti
povinné:

k návrhu oprávněné na pověření a nařízení exekuce ze dne 5. 9. 2024 k uspokojení peněžité pohledávky oprávněné ve výši 1 012 Kč, s náklady nalézacího řízení ve výši 8 454 Kč, podle platebního rozkazu Okresního soudu v Pelhřimově ze dne 18. 11. 2008, č.j. 12 Ro 840/2008-13 a k uspokojení peněžité pohledávky oprávněné ve výši 1 012 Kč, s náklady nalézacího řízení ve výši 8 454 Kč, podle platebního rozkazu Okresního soudu v Pelhřimově ze dne 14. 4. 2009, č.j. 12 Ro 938/2008-12,

tento pokyn dle ustanovení § 43a odst. 6 ex. řádu:

soud ukládá soudnímu exekutorovi Mgr. Kamilu Košinovi, Exekutorský úřad Prachatice, sídlem Zdíkov 79, 384 73 Stachy, aby **zastavil** exekuční řízení zahájené na základě návrhu oprávněné ze dne 5. 9. 2024.

Odůvodnění:

Oprávněná se svým návrhem ze dne 5. 9. 2024, který byl soudu doručen prostřednictvím soudního exekutora dne 9. 9. 2024, domáhala vydání pověření soudního exekutora nařízením a vedením exekuce proti povinné na základě platebního rozkazu Okresního soudu v Pelhřimově ze dne 18. 11. 2008, č.j. 12 Ro 840/2008-13, k uspokojení peněžité pohledávky oprávněné ve výši 1 012 Kč, s náklady nalézacího řízení ve výši 8 454 Kč, a k uspokojení peněžité pohledávky oprávněné ve výši 1 012 Kč, s náklady nalézacího řízení ve výši 8 454 Kč podle platebního rozkazu Okresního soudu v Pelhřimově ze dne 14. 4. 2009, č.j. 12 Ro 938/2008-12.

Z úřední činnosti soudu je známo, že na základě těchto exekučních titulů byla u zdejšího soudu vedena exekuční řízení - pod sp. zn. 3 EXE 251/2011 k uspokojení pohledávky oprávněné podle exekučního titulu - platebního rozkazu sp. zn. 12 Ro 840/2008, a pod sp. zn. 3 EXE 493/2010 k uspokojení pohledávky oprávněné podle exekučního titulu - platebního rozkazu sp. zn. 12 Ro 938/2008, a obě exekuční řízení byla rozhodnutími soudního exekutora Mgr. Kamila Košiny, Exekutorský úřad Prachatice, ze dne 30. 4. 2024, č.j. 040 EX 5568/11-38 (exekuční titul - platební rozkaz č.j. 12 Ro 840/2008-13), a ze dne 30. 4. 2024, č.j. 040 EX 8375/10-127 (exekuční titul - platební rozkaz č.j. 12 Ro 938/2008-12), pravomocně zastavena podle ust. § 55 odst. 7 a 11 ex. řádu, když doba bezvýsledného vedení obou exekucí přesáhla fakticky 12 let (resp. 6 let) a v exekučních řízeních nebyla postižena nemovitá věc.

Podle § 55 odst. 7 ex. řádu, nedošlo-li po dobu posledních 6 let počítaných po vyznačení doložky provedení exekuce ani k částečnému uspokojení vymáhané povinnosti ve výši postačující alespoň ke krytí nákladů exekuce a není-li exekucí postižena nemovitá věc, vyzve exekutor oprávněného,

Shodu s prvopisem potvrzuje: Lucie Gapková

aby ve lhůtě 30 dnů sdělil, zda souhlasí se zastavením exekuce nebo, aby ve stejné lhůtě sdělil, že se zastavením exekuce nesouhlasí. Jestliže oprávněný vyjádřil souhlas se zastavením exekuce nebo lhůta podle věty první uplynula marně, exekutor exekuci zastaví.

Podle § 55 odst. 11 ex. řádu, je-li složena záloha podle odstavce 8 nebo jde-li o oprávněného, který byl zproštěn od složení zálohy na další vedení exekuce, lhůta podle odstavce 7 se prodlužuje o další 3 roky. Po uplynutí tříleté lhůty podle věty první se odstavce 7 až 10 a věta první použijí obdobně a lhůta podle odstavce 7 a věty první se prodlouží o další 3 roky. Po uplynutí lhůty podle odstavce 7 prodloužené o dobu podle věty první a druhé exekutor nepostupuje podle odstavce 7 až 10 a exekuci zastaví. Celková doba po vyznačení doložky provedení exekuce, po kterou nedošlo ani k částečnému uspokojení vymáhané povinnosti, nesmí v nepřerušném trvání překročit po sobě následujících 12 let od vyznačení doložky provedení exekuce nebo posledního vymoženého plnění, nastalo-li později; do této lhůty se nezapočítávají doby uvedené v odstavci 12. Dojde-li v rozhodné době k částečnému vymožení povinnosti, běží lhůta uvedená v odstavci 7 větě první znovu od počátku ode dne následujícího po dni, v němž naposledy došlo k částečnému vymožení povinnosti. Po dobu, po kterou trvá prodloužení exekuce, soud nerozhodne o zastavení exekuce pro nemajetnost a návrh na zastavení exekuce pro nemajetnost zamítne. Jde-li o oprávněného podle odstavce 9, věty druhá až čtvrtá se nepoužijí.

Ačkoliv zastavení exekuce ve smyslu § 55 odst. 7 a násl. ex. řádu není meritorním rozhodnutím a nevyklučuje obecně možnost zahájit a vést novou exekuci z totožného exekučního titulu do budoucna, nelze dle názoru soudu upozadit základní smysl a účel zastavování „marných“ exekucí postupem podle citovaného ustanovení ve znění novely č. 286/2021 Sb. Při respektu k záměru zákonodárce soud spatřuje účel zastavení exekučního řízení dle § 55 odst. 7 a násl. ex. řádu v ochraně povinného v případech, kdy dlouhodobě (nejméně 6 a nejvýše 12 let) nebylo v daném exekučním řízení ničeho vymoženo a další pokračování exekuce se proto jeví jako zcela nevhodné. Pokud uplyne doba podle § 55 odst. 11 exekučního řádu, tj. dvojnásobně dlouhá doba, než jakou vyžaduje odstavce 7 tohoto ustanovení, není již souhlas oprávněného se zastavením exekuce, případně složení zálohy na další vedení exekuce vyžadováno a exekutor zastaví exekuci bez dalšího. Ustanovení § 55 odst. 7 a násl. ex. řádu tak v podstatě upravuje specifický postup zastavení exekuce ex offo pro nemajetnost. Soud proto v tomto ohledu vyšel z analogického použití § 268 odst. 1 písm. e) o. s. ř.. Rozhodnutí o zastavení výkonu rozhodnutí (exekuce) podle tohoto ustanovení je sice rozhodnutím „pro tentokrát“, a nevyklučuje tedy možnost jeho opětovného zahájení, nicméně stejně jako ostatní podmínky je i bezvýslednost okolností, kterou je třeba zkoumat při nařízení výkonu rozhodnutí (pověření vedením exekuce). Tím spíše v situaci, kdy předchozí exekuce byla zastavena právě pro nemajetnost, respektive bezvýslednost.

Právě o takový případ se jedná v této věci. Předchozí exekuční řízení vedená pod sp. zn. 3 EXE 251/2011 a 3 EXE 493/2010 byla zastavena z důvodu uplynutí lhůty 12 let, kdy nedošlo ani k částečnému uspokojení vymáhané povinnosti, právní moc usnesení soudního exekutora nastala v obou případech dne 31. 7. 2024. Oprávněná měsíc nato podala dne 5. 9. 2024 u stejného exekutora nový exekuční návrh pro tytéž exekuční tituly, aniž by v něm uvedla nebo osvědčila nové okolnosti, pro které by se exekuce ze stejného exekučního titulu mohla úspěšně vést, a existovala by tu tedy reálná perspektiva alespoň částečného uspokojení pohledávky. Soud tedy oprávněnou přípisem vyzval k osvědčení takových nových okolností, oprávněná žádné takové okolnosti soudu nedoplnila a trvala na nařízení exekuce.

S ohledem na výše uvedené tak soud dospěl k závěru, že exekuční řízení zahájené novým návrhem oprávněné je třeba zastavit pro překážku věci pravomocně rozhodnuté ve smyslu ust.

Shodu s prvopisem potvrzuje: Lucie Gapková

§ 159a odst. 4 o. s. ř., neboť z ničeho nevyplývá, že by se procesní důvody, které vedly k zastavení exekuce pro reálnou bezvýslednost jakkoli změnily.

Ze všech shora uvedených důvodů soud shledal, že zde nejsou dány podmínky pro zahájení exekučního řízení pro pohledávky oprávněné, a proto udělil soudnímu exekutorovi pokyn ve smyslu § 43a odst. 6 ex. k zastavení exekuce pro uvedené pohledávky.

Pelhřimov 19. září 2024

Mgr. Dana Bedřichová, v.r.
vyšší soudní úřednice

Shodu s prvopisem potvrzuje: Lucie Gapková

(O.s.ř. č. 333 - pokyn soudu pro soudního exekutora)

Mgr. Kamil Košina, soudní exekutor, Exekutorský úřad Prachatice

se sídlem Zdíkov 79, 384 73 Stachy

telefon: +420 388 311 061, mobil 773 454 036 e-mail: kamil.kosina@seznam.cz

č. ú.: 285063450/0300

IČ: 43876439 ID datové schránky: tfsg8mx

Číslo jednací: 040 EX 2252/24-10

U s n e s e n í

Mgr. Kamil Košina, soudní exekutor Exekutorského úřadu Prachatice, se sídlem č.p. 79, Zdíkov, 384 72 rozhodl v exekuční věci oprávněného: [REDAKCE],

[REDAKCE] proti povinnému: [REDAKCE]

[REDAKCE] k uspokojení pohledávky 2.024,- Kč s příslušenstvím,

t a k t o :

- I. Exekuční řízení zahájené návrhem oprávněného ze dne 05.09.2024 se zastavuje.
- II. Oprávněnému se právo na náhradu nákladů nepřiznává.
- III. Soudní exekutor nemá nárok na náhradu nákladů exekuce.

O d ů v o d n ě n í :

Oprávněný podal u soudního exekutora exekuční návrh ze dne 05.09.2024, na základě kterého požadoval, aby byla provedena exekuce podle vykonatelného platebního rozkazu Okresního soudu v Pelhřimově ze dne 14.04.2009, č.j. 12Ro938/2008-12, vykonatelného platebního rozkazu Okresního soudu v Pelhřimově ze dne 18.11.2008 č.j. 12Ro840/2008-13, k uspokojení pohledávky 2.024,- Kč s příslušenstvím, a aby jejím provedením byl pověřen nadepsaný soudní exekutor.

Z uvedeného důvodu soudní exekutor v souladu s ustanovením § 43a odst. 1 e.ř. dne 09.09.2024 postoupil návrh exekučnímu soudu.

Dne 23.09.2024 byl soudnímu exekutorovi doručen závazný pokyn Okresního soudu v Pelhřimově č.j. 4 EXE 506/2024-24, ze dne 19.9.2024, kterým soudnímu exekutorovi podle § 43a odst. 6 e.ř. uložil, aby exekuční řízení zastavil s tím, že z úřední činnosti soudu je známo, že na základě týchž exekučních titulů byla u zdejšího soudu vedena exekuční řízení - pod sp. zn. 3 EXE 251/2011 k uspokojení pohledávky oprávněné podle exekučního titulu - platebního rozkazu sp. zn. 12 Ro 840/2008, a pod sp. zn. 3 EXE 493/2010 k uspokojení pohledávky oprávněné podle exekučního titulu - platebního rozkazu sp. zn. 12 Ro 938/2008, a obě exekuční řízení byla

rozhodnutími soudního exekutora Mgr. Kamila Košiny, Exekutorský úřad Prachatice, ze dne 30. 4. 2024, č.j. 040 EX 5568/11-38 (exekuční titul - platební rozkaz č.j. 12 Ro 840/2008-13), a ze dne 30. 4. 2024, č.j. 040 EX 8375/10-127 (exekuční titul - platební rozkaz č.j. 12 Ro 938/2008-12), pravomocně zastavena podle ust. § 55 odst. 7 a 11 ex. řádu, když doba bezvýsledného vedení obou exekucí přesáhla fakticky 12 let (resp. 6 let) a v exekučních řízeních nebyla postižena nemovitá věc.

Podle § 55 odst. 7 ex. řádu, nedošlo-li po dobu posledních 6 let počítaných po vyznačení doložky provedení exekuce ani k částečnému uspokojení vymáhané povinnosti ve výši postačující alespoň ke krytí nákladů exekuce a není-li exekucí postižena nemovitá věc, vyzve exekutor oprávněného, aby ve lhůtě 30 dnů sdělil, zda souhlasí se zastavením exekuce nebo, aby ve stejné lhůtě sdělil, že se zastavením exekuce nesouhlasí. Jestliže oprávněný vyjádřil souhlas se zastavením exekuce nebo lhůta podle věty první uplynula marně, exekutor exekuci zastaví.

Podle § 55 odst. 11 ex. řádu, je-li složena záloha podle odstavce 8 nebo jde-li o oprávněného, který byl zproštěn od složení zálohy na další vedení exekuce, lhůta podle odstavce 7 se prodlužuje o další 3 roky. Po uplynutí tříleté lhůty podle věty první se odstavce 7 až 10 a věta první použijí obdobně a lhůta podle odstavce 7 a věty první se prodlouží o další 3 roky. Po uplynutí lhůty podle odstavce 7 prodloužené o dobu podle věty první a druhé exekutor nepostupuje podle odstavce 7 až 10 a exekuci zastaví. Celková doba po vyznačení doložky provedení exekuce, po kterou nedošlo ani k částečnému uspokojení vymáhané povinnosti, nesmí v nepřerušeném trvání překročit po sobě následujících 12 let od vyznačení doložky provedení exekuce nebo posledního vymoženého plnění, nastalo-li později; do této lhůty se nezapočítávají doby uvedené v odstavci 12. Dojde-li v rozhodné době k částečnému vymožení povinnosti, běží lhůta uvedená v odstavci 7 větě první znovu od počátku ode dne následujícího po dni, v němž naposledy došlo k částečnému vymožení povinnosti. Po dobu, po kterou trvá prodloužení exekuce, soud nerozhodne o zastavení exekuce pro nemajetnost a návrh na zastavení exekuce pro nemajetnost zamítne. Jde-li o oprávněného podle odstavce 9, věty druhé až čtvrté se nepoužijí.

Ačkoliv zastavení exekuce ve smyslu § 55 odst. 7 a násl. ex. řádu není meritorním rozhodnutím a nevyklučuje obecně možnost zahájit a vést novou exekuci z totožného exekučního titulu do budoucna, nelze dle názoru soudu upozadit základní smysl a účel zastavování „marných“ exekucí postupem podle citovaného ustanovení ve znění novely č. 286/2021 Sb. Při respektu k záměru zákonodárce soud spatřuje účel zastavení exekučního řízení dle § 55 odst. 7 a násl. ex. řádu v ochraně povinného v případech, kdy dlouhodobě (nejméně 6 a nejvýše 12 let) nebylo v daném exekučním řízení ničeho vymoženo a další pokračování exekuce se proto jeví jako zcela nevhodné. Pokud uplyne doba podle § 55 odst. 11 exekučního řádu, tj. dvojnásobně dlouhá doba, než jakou vyžaduje odstavec 7 tohoto ustanovení, není již souhlas oprávněného se zastavením exekuce, případně složení zálohy na další vedení exekuce vyžadováno a exekutor zastaví exekuci bez dalšího. Ustanovení § 55 odst. 7 a násl. ex. řádu tak v podstatě upravuje specifický postup zastavení exekuce ex offo pro nemajetnost. Soud proto v tomto ohledu vyšel z analogického použití § 268 odst. 1 písm. e) o. s. ř.. Rozhodnutí o zastavení výkonu rozhodnutí (exekuce) podle tohoto ustanovení je sice rozhodnutím „pro tentokrát“, a nevyklučuje tedy možnost jeho opětovného zahájení, nicméně stejně jako ostatní podmínky je i bezvýslednost okolností, kterou je třeba zkoumat při nařízení výkonu rozhodnutí (pověření vedením exekuce). Tím spíše v situaci, kdy předchozí exekuce byla zastavena právě pro nemajetnost, respektive bezvýslednost.

Právě o takový případ se jedná v této věci. Předchozí exekuční řízení vedená pod sp. zn. 3 EXE 251/2011 a 3 EXE 493/2010 byla zastavena z důvodu uplynutí lhůty 12 let, kdy nedošlo ani k částečnému uspokojení vymáhané povinnosti, právní moc usnesení soudního exekutora nastala v obou případech dne 31. 7. 2024. Oprávněná měsíc nato podala dne 5. 9. 2024 u stejného exekutora nový exekuční návrh pro tytéž exekuční tituly, a niž b y v něm uvedla nebo osvědčila nové okolnosti, pro které by se exekuce ze stejného exekučního titulu mohla úspěšně vést, a existovala by tu tedy reálná perspektiva alespoň částečného uspokojení pohledávky. Soud tedy oprávněnou přípisem vyzval k osvědčení takových nových okolností, oprávněná žádné takové okolnosti soudu nedoplnila a trvala na nařízení exekuce.

S ohledem na výše uvedené tak soud dospěl k závěru, že exekuční řízení zahájené novým návrhem oprávněné je třeba zastavit pro překážku věci pravomocně rozhodnuté ve smyslu ust. § 159a odst. 4 o. s. ř., neboť z ničeho nevyplývá, že by se procesní důvody, které vedly k zastavení exekuce pro reálnou bezvýslednost jakkoli změnily.

Ze všech shora uvedených důvodů soud shledal, že zde nejsou dány podmínky pro zahájení exekučního řízení pro pohledávky oprávněné, a proto udělil soudnímu exekutorovi pokyn ve smyslu § 43a odst. 6 ex. k zastavení exekuce pro uvedené pohledávky

Podle § 43a odst. 1 věta první e.ř. exekutor, kterému došel exekuční návrh, požádá exekuční soud nejpozději do 15 dnů ode dne doručení návrhu o pověření a nařízení exekuce (dále jen „pověření“). Jestliže nejsou splněny všechny zákonem stanovené předpoklady pro vedení exekuce, soud udělí exekutorovi pokyn, aby exekuční návrh částečně nebo úplně odmítl nebo zamítl nebo aby exekuční řízení zastavil. Tímto pokynem je exekutor vázán (§ 43a odst. 6 e.ř.).

Ze shora uvedeného důvodu tedy soudní exekutor postupoval dle ust. § 2 odst. 1 Exekučního řádu a v souladu se závazným pokynem exekučního soudu exekuční řízení zastavil.

Soudní exekutor však tímto vyjadřuje, v souladu s ust. § 52 odst. 2 Exekučního řádu, své votum separatum, tedy odlišný právní názor od výše uvedeného pokynu exekučního soudu. Tento právní názor odůvodňuje takto :

Právní věta : „ustanovení § 55, odst. 7-11 exekučního řádu je vůči ustanovení § 268, odst. 1, písm. e), h) občanského soudního řádu lex specialis“.

Novelou Exekučního řádu č. 286/2021 Sb. byla do této právní normy zařazena ust. § 55, odst. 7 - 11. Na základě této právní normy dochází k zastavování tzv. „ bezvýsledných exekucí „ . Zákonodárce stejnou normou uzákonil i zastavování tzv. bagatelních exekucí (konkrétně body 18. až 24. čl. IV přechodných ustanovení zák. č. 286/2021 Sb.). Na rozdíl od tzv. „ bezvýsledných „ exekucí, kde tento zákon stran nemožnosti zahájení nového exekučního řízení z téhož exekučního titulu, mlčí, u tzv. „ bagatelních „ exekucí toto nové nařizování exekučního řízení vysloveně zakazuje (bod 24. čl. IV přechodných ustanovení zák. č. 286/2021 Sb.). Je to logické, protože zatímco u nuceného zastavování tzv. „bagatelních „ exekucí přiznává zákon oprávněnému daňový bonus, který alespoň z části saturuje exekučně vymáhanou pohledávku – jedná se o exekuční řízení s jistinou do 1.500,- Kč, u tzv. „bezvýsledných „ exekucí žádná taková náhrada uzákoněna není. A – opět tato skutečnost má logické vysvětlení – u tzv. „ bezvýsledných „ exekucí se často jedná o pohledávky s jistinou ve statisících až milionech Kč – zákonodárce tak místo náhrady, kterou by státní rozpočet těžko ustál, umožňuje oprávněnému opětovné zahájení exekučního řízení – s

jedinou podmínkou, a to je složení zálohy na náklady tohoto nového exekučního řízení, k rukám pověřovaného soudního exekutora, ve výši 500,- Kč (ust. § 90, odst.3, věta druhá); z toho lze dovodit, že Exekuční řád výslovně předpokládá, a to jako neobvyklou možnost vydání pověření k provedení z téhož exekučního titulu, byla-li již exekuce z toho samého titulu již jednou zastavena. Navíc – a to je extrémně důležité – tato jediná podmínka pro vydání pověření k provedení exekuce byla stanovena stejnou právní normou, jako zastavování tzv. „ bezvýsledných exekucí „ – tedy novelou Exekučního řádu č. 286/2021 Sb. Jiná podmínka zákonem stanovena není a tedy neexistuje. Navíc žádné ustanovení Exekučního řádu neklade rozdíly mezi primárním a sekundárním exekučním návrhem, pokud jde o podmínky vydání pověření k provedení exekuce exekučním soudem. Citace z důvodové zprávy k zákonu č. 286/2021 Sb. : „Oprávněný bude mít v případě, že bude mít zájem na dalším vedením exekuce, možnost zastavení exekuce složením další zálohy předejít a nedotčeno zůstane rovněž jeho právo po zastavení exekuce podat exekuční návrh v téže věci znovu“.

Usnesení o zastavení exekuce podle § 55, odst. 7-11 exekučního řádu nezakládá překážku věci rozsouzené podle ust. § 159a Občanského soudního řádu, neboť právní úprava podle § 55, odst. 7-11. Exekučního řádu, na rozdíl od právní úpravy dle § 268, odst. 1, písm. e) Občanského soudního řádu nedeklaruje postup a důsledky zjišťování majetku povinného a v důsledku toho nedochází k deklaraci jeho nemajetnosti. Deklaruje pouze uplynutí rozhodné doby, přičemž vzhledem k omezenému počtu případů, kdy tato lhůta neběží – tzv. „ vyloučená doba „ – dochází k zastavení exekuce i v případech, kdy povinný exekučně postižitelným majetkem prokazatelně disponuje – např. mzda při souběhu exekucí a nutné aplikaci ust. § 3 a násl. zákona č. 119/2001 Sb.

Některé exekuční soudy však přes výše uvedené, naprosto nezákonně požadují po oprávněných a potažmo soudních exekutorech doložení nových právních skutečností, které oprávněný, ani soudní exekutor nemohou bez nařízení exekučního řízení, aniž by se dopouštěli nezákonné činnosti, zjistit (srov. např. Usnesení OS Havlíčkův Brod č.j. 32 EXE 489/2024-10, ze dne 13.9. 2024. Tyto soudy se tak dopouštějí nesprávného úředního postupu a maření exekučního řízení. Takový postup lze nazvat normotvorným a tedy porušením čl. 95, odst. 1 Ústavy ČR.

Exekuční řízení je obecně upraveno Exekučním řádem – zákonem 120/2001 Sb. v platném znění. Tato právní norma obsahuje též ustanovení § 52, odst. 1, které odkazuje na přiměřené použití Občanského soudního řádu v exekučním řízení. Tato obecná právní norma obsahuje též ust. § 268, odst. 1, písm. h), na jehož základě je možno zastavit výkon rozhodnutí, existuje-li jiný důvod pro takové zastavení. Jedná se však právní normu obecnou, která na materii problematiky tzv. „ bezvýsledných „ exekucí přílehavě použít nelze. Právě proto, že celá tato problematika je upravena novelizovaným ust. § 55, odst. 7-11 Exekučního řádu. Jedná se tedy o postavení a užití této právní normy jako Lex specialis tak, jak je uvedeno ve výše uvedené právní větě.

Dále exekuční soudy odkazují na užití judikátu – usnesení Nejvyššího soudu ČR, ze dne 23.8. 2023, sp.zn. 20 Cdo 1371/2023. Toto rozhodnutí však nelze jako judikát v posuzované věci použít, protože neřeší zatahování exekucí ani podle ust. § 55, odst. 7-11 Exekučního řádu, ani podle ust. § 268, odst 1, písm. h) Občanského soudního řádu.

Nemožnost opětovného nařízení exekuce z téhož exekučního titulu, ze kterého byla exekuce jako tzv. „bezvýsledná“ již jednou zastavena, by de facto znamenalo vyvlastnění majetku oprávněného bez náhrady, což je dle čl. 11 LZPS nepřípustné.

O nákladech exekučního řízení rozhodl soudní exekutor podle § 142 a § 146 odst. 3 o.s.ř. Oprávněný zavinil odmítnutí návrhu, proto mu náhrada nákladů proti povinnému nepřísluší.

O nákladech exekuce bylo rozhodnuto tak, že soudní exekutor nemá nárok na náhradu nákladů exekuce, když jejich náhradu nepožadoval.

P o u ě n í: Proti tomuto usnesení je možno podat odvolání do 15ti dnů ode dne doručení jeho písemného vyhotovení ke Krajskému soudu v Českých Budějovicích, pobočka v Táboře prostřednictvím soudního exekutora.

Ve Zdíkově dne 24. září 2024

Mgr. Kamil Košina
soudní exekutor v Prachaticích

Krajský soud v Českých Budějovicích
pobočka Tábor

prostřednictvím

Exekutorského úřadu v Prachaticích
Mgr. Kamil Košina, soudní exekutor

Sp.zn. Okresního soudu v Pelhřimově: 4 EXE 506/2024
Sp. zn. Exekutorského úřadu Prachatice: 040 EX 2252/24

Povinný:

Oprávněný:

Dne 24.9.2024 mě bylo doručeno Usnesení č.j.: 40 EX 2252/24 - 10 ze dne 24.9.2024, vydané Exekutorským úřadem v Prachaticích, soudním exekutorem Mgr. Kamilem Košinou, kterým bylo zastaveno exekuční řízení sp. zn.: 040 EX 2252/24 a to na základě závazného pokynu Okresního soudu v Pelhřimově č.j.: 4 EXE 506/2024-24 ze dne 19.9.2024. Proti usnesení č.j.: 040 EX 2252/24 -10 ze dne 24.9.2024 podávám v zákonné lhůtě toto

o d v o l á n í

které směřuje proti skutečnosti, vyjádřené v bodě I. napadeného usnesení, tj. že exekučním soudem a potažmo i soudním exekutorem bylo rozhodnuto o zastavení exekučního řízení.

Odůvodnění:

Odvolateli je známo, že na povinnou byla u stejného exekučního soudu vedena pod sp. zn. 3 EXE 251/2011 podle exekučního titulu - platebního rozkazu sp. zn. 12 Ro 840/2008, a pod sp. zn. 3 EXE 493/2010 podle exekučního titulu - platebního rozkazu sp. zn. 12 Ro 938/2008, exekuční řízení a že obě exekuční řízení byla rozhodnutími soudního exekutora Mgr. Kamila Košiny, Exekutorský úřad Prachatice, ze dne 30. 4. 2024, č.j. 040 EX 5568/11-38 (exekuční

titul - platební rozkaz č.j. 12 Ro 840/2008-13) a ze dne 30. 4. 2024, č.j. 040 EX 8375/10-127 (exekuční titul - platební rozkaz č.j. 12 Ro 938/2008-12), pravomocně zastavena podle ust. § 55 odst. 7 a 11 ex. řádu, když doba bezvýsledného vedení obou exekucí přesáhla fakticky 12 let a v exekučních řízeních nebyla postižena nemovitá věc.

Ještě předtím, než jsem jako právní zástupce oprávněné začal návrhy na další exekuce podávat, jsem se společně s klientem informoval u dostupných zdrojů na legitimitu tohoto postupu a zjistil jsem, že zákon žádné podmínky, s výjimkou složení finanční zálohy, pro takový postup neukládá. Požadovanou zálohu můj klient k rukám soudního exekutora uhradil v den podání návrhu. Proto mě velmi překvapilo, když jsem od exekučního soudu obdržel výzvu, datovanou dnem 11.9.2024, která mi byla zaslána jako reakce na návrh na zahájení exekuce na povinnou ██████████ kde jsem byl soudem vyzván ke sdělení nových okolností, které by, pokud bych je neprokázal, podle názoru exekučního soudu, v případě zastavení exekuce podle § 55, odst. 7-11 exekučního řádu zakládaly překážku věci rozsouzené podle ust. § 159a Občanského soudního řádu. Nejenže, jak jsem přesvědčen, tento požadavek exekučního soudu naprosto neodpovídá smyslu a účelu právní úpravy dané § 55, odst. 7 – 11 exekučního řádu, ale navíc ho považuji za šikanózní, neboť je evidentní, že jako strana oprávněná nemůžeme disponovat prostředky, kterými bychom mohli zjišťovat osobní nebo majetkové poměry povinné a pokud bychom to přesto chtěli učinit, s největší pravděpodobností bychom porušili zákony této republiky. Oproti tomu, povinná s největší pravděpodobností, k tomu, aby soudu doložila své osobní a majetkové poměry, zcela určitě vyzvána nebyla. Tato skutečnost, dle mého názoru, je v rozporu se zásadou rovnosti účastníků exekučního řízení a ještě jednou zdůrazňuji, právní úprava podle § 55, odst. 7-11. Exekučního řádu, na rozdíl od právní úpravy dle § 268, odst. 1, písm. e) Občanského soudního řádu nedeklaruje postup a důsledky zjišťování majetku povinného a v důsledku toho ani nemůže vznikat nějaký požadavek na deklaraci jeho nemajetnosti či majetnosti.

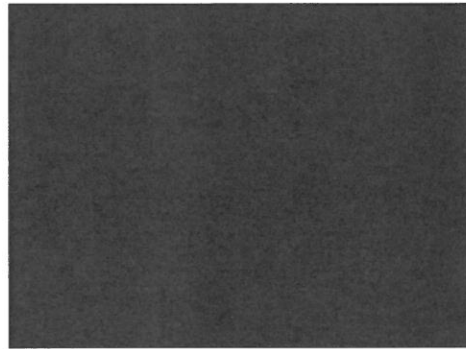
Z výše uvedených okolností vyplývá, že se jako odvolatel ztotožňuji s právní větou „ustanovení § 55, odst. 7-11 exekučního řádu je vůči ustanovení § 268, odst. 1, písm. e), h) občanského soudního řádu lex specialis“, kterou užil soudní exekutor v odůvodnění usnesení napadeném tímto odvoláním a také se ztotožňuji i s tímto odůvodněním, které soudní exekutor sdělil na str. 3,4 a 5 předmětného usnesení.

Ještě mi dovoluďte krátkou úvahu na téma státní pomoci lidem, kteří se dostali do tzv. dluhové pasti. Tito lidé se za ta léta, co vystupují v exekucích v roli povinných, se velmi dobře naučili v tomto prostředí pohybovat. Svě regulérní příjmy a majetky se naučili korigovat tak, aby nikdy nedosáhly výše exekučně postižitelné, zbytek svých potřeb si hbitě obstarávají v tzv. „šedé ekonomice“. Zaměstnavatelé a další subjekty se tomuto trendu, který zřejmě mnohým vyhovuje, dokonale přizpůsobili. Není společenská poptávka v tomto trendu cokoliv měnit. Jak vidno, i exekuční soudy svými rozhodnutími hodlají tento trend podpořit. Zákonodárci byli možná vedeni bohubilými úmysly při snaze pomoci segmentu lidí, kteří se topí v exekucích, vydali sérii opatření a předpisů, které by tyto lidi exekucí zbavily (milostivé léto, bagatelní exekuce, šestileté bezvýsledné, dvanáctileté bezvýsledné), ovšem naprosto logicky, tím, že zvýhodnili jednu část společnosti, ubrali na jejich právech té druhé části a to jsou věřitelé. Ti bez náhrady přicházejí o možnost domoci se svých pohledávek. Pokud existuje zákonná cesta a ta, podle mého názoru, v tomto případě existuje, je přímo povinností věřitele, pokud chce postupovat s péčí řádného hospodáře a to můj klient postupovat chce, tuto možnost využít a podat návrh na exekuci znova. Navíc zde vidím i příležitost v tom směru, že povinný, když se dozvěděl o zastavení předešlých exekucí, mohl vystoupit ze stínu „šedé ekonomiky“, kde se evidentně mnoho let pohyboval, mohl si najít legální zaměstnání, založit účet a tak dát možnost věřiteli, prostřednictvím exekuce, domoci se svých pohledávek. Pokud chce stát řešit dluhové pasti, měl by řešit příčiny a ne následky, měl by vytvořit takové

legislativní prostředí, aby občané mohli mít vyšší výdělky a levnější zboží, bydlení a energie, nikoliv obětovat práva a nároky věřitelů na problematickou pomoc zadluženým.

Na základě výše uvedeného navrhuji, aby odvolací soud napadené usnesení č.j.: 40 EX 2252/24 - 10 ze dne 24.9.2024. vydané Exekutorským úřadem v Prachaticích, soudním exekutorem Mgr. Kamilem Košinou, kterým bylo zastaveno exekuční řízení sp. zn.: 040 EX 2252/24, zrušil.

Vc Zdíkově dne 25.9.2024

USNESENÍ

Krajský soud v Českých Budějovicích – pobočka v Táboře - rozhodl jako soud odvolací v senátě složeném z předsedy Mgr. Pavla Příbyla a soudců JUDr. Roberta Ožvalda a JUDr. Marcely Pechové ve věci exekuce

oprávněného:

proti
povinné:

pro 2 024 Kč s příslušenstvím

o odvolání oprávněného proti usnesení soudního exekutora Mgr. Kamila Košiny, Exekutorský úřad Prachovice, ze dne 24. září 2024, č. j. 040 EX 2252/24-10

takto:

Usnesení soudního exekutora se **mění** tak, že exekuční řízení zahájené návrhem oprávněného ze dne 5. 9. 2024 se nezastavuje.

Odůvodnění:

1. Citovaným usnesením soudní exekutor Mgr. Kamil Košina (dále jen soudní exekutor) zastavil exekuční řízení zahájené návrhem oprávněného ze dne 5. 9. 2024, oprávněnému nepřiznal právo na náhradu nákladů řízení a rozhodl, že soudní exekutor nemá nárok na náhradu nákladů exekuce.
2. Dle odůvodnění usnesení oprávněný podal dne 5. 9. 2024 exekuční návrh, na základě kterého požadoval provedení exekuce podle vykonatelných platebních rozkazů Okresního soudu v Pelhřimově ze dne 14. 4. 2009, č. j. 12 Ro 938/2008-12 a ze dne 18. 11. 2008, č. j. 12 Ro 840/2008-13 k uspokojení pohledávky 2 024 Kč s příslušenstvím. Dne 23. 9. 2024 byl soudnímu exekutorovi doručen závazný pokyn Okresního soudu v Pelhřimově (dále též exekuční soud) č. j. 4 EXE 506/2024-24 ze dne 19. 9. 2024, který mu podle § 43a odst. 6 ex. řádu uložil exekuční řízení zastavit s tím, že na základě těchto exekučních titulů byla u soudu vedena exekuční řízení pod sp. zn. 3 EXE 251/2011 a 3 EXE 493/2010, která byla rozhodnutími soudního exekutora Mgr. Kamila Košiny ze dne 30. 4. 2024, č. j. 040 EX 5568/11-38 a č. j. 040 EX 8375/10-127 pravomocně zastavena podle § 55 odst. 7 a 11 ex. řádu, když doba bezvýslednosti vedení exekucí přesahovala fakticky 12 let, respektive 6 let. Ačkoliv takové zastavení exekuce není meritorním rozhodnutím a nevylučuje obecně možnost zahájit a vést novou exekuci z totožného exekučního titulu, nelze dle názoru soudu upozadit smysl a účel zastavování „marných“ exekucí. Exekuční vyšel z analogického použití § 268 odst. 1 písm. e) o. s. ř. s tím, že zastavení exekuce je sice rozhodnutím pro tentokrát, nicméně oprávněný v novém exekučním návrhu neuvedl nové okolnosti, pro které by se exekuce mohla úspěšně vést a existovala by zde reálná perspektiva alespoň částečného uspokojení pohledávky (a to ani na výzvu soudu). Dle závěru soudu je třeba toto exekuční řízení zastavit pro překážku věci pravomocně rozhodnuté ve smyslu § 159a odst. 4 o. s. ř. Proto soudní exekutor, jsa vázán tímto pokynem (§ 43a odst. 6 ex. řádu), exekuční řízení

zastavil. Podle § 142 a 146 odst. 3 o. s. ř. rozhodl, že oprávněnému náhrada nákladů nepřísluší a o nákladech exekuce rozhodl za situace, kdy tuto náhradu nepožadoval.

3. Zároveň soudní exekutor v odůvodnění usnesení vyslovil svůj odlišný názor na pokyn exekučního soudu. Konkrétně uvedl, že ust. § 55 odst. 7 až 11 ex. řádu stran nemožnosti zahájení nového exekučního řízení z téhož exekučního titulu mlčí, na rozdíl od zastavování tzv. bagatelních exekucí dle bodu 18. až 24. článku IV. přechodných ustanovení zákona č. 286/2021 Sb., kde je nařizování nových exekucí výslovně zakázáno. V případě zastavení exekuce podle § 55 odst. 7 až 11 ex. řádu je tedy oprávněnému umožněno opětovné zahájení exekučního řízení, a to s jedinou podmínkou, jíž je složení zálohy na náklady tohoto nového exekučního řízení ve výši 500 Kč (§ 90 odst. 3 ex. řádu); tato podmínka byla stanovena stejnou právní normou, jako zastavování těchto bezvýsledných exekucí (novela exekučního řádu č. 286/2001 Sb.) Rovněž důvodová zpráva k tomuto zákonu uvádí, že „oprávněný bude mít v případě, že bude mít zájem na dalším vedení exekuce, možnost zastavení exekuce složením zálohy předejít a nedotčeno zůstane rovněž jeho právo po zastavení exekuce podat exekuční návrh v téže věci znovu“. Usnesení o zastavení exekuce podle § 55 odst. 7 až 11 ex. řádu nezakládá překážku věci rozsouzené podle § 159a o. s. ř., neboť (na rozdíl od úpravy dle § 268 odst. 1 písm. e) o. s. ř.) nedeklaruje postup a důsledky zjišťování majetku povinného, ale pouze uplynutí rozhodné doby.
4. Usnesení ve výroku I. o zastavení exekučního řízení napadl oprávněný odvoláním. Uvedl, že před započítáním podávání návrhů na další exekuce se právní zástupce s oprávněným informovali u dostupných zdrojů na legitimitu tohoto postupu a zjistili, že zákon žádné podmínky, s výjimkou složení finanční zálohy, pro takový postup neukládá. Pokud byl oprávněný exekučním soudem vyzván ke sdělení nových okolností, neodpovídá takový požadavek smyslu právní úpravy dle § 55 odst. 7 až 11 ex. řádu, navíc oprávněný nemůže disponovat prostředky ke zjišťování poměrů povinné. Proto se oprávněný ztotožňuje s názorem soudního exekutora, že ust. § 55 odst. 7 až 11 ex. řádu je vůči ust. § 268 odst. 1 písm. e), h) o. s. ř. lex specialis, jakož i s částí odůvodnění usnesení soudního exekutora, ve které vyslovuje nesouhlas se závazným pokynem exekučního soudu. Oprávněný tak navrhoval zrušení napadeného usnesení.
5. Odvolání bylo podáno včas, oprávněnou osobou a je přípustné (§ 204 odst. 1 a § 201 o. s. ř., ve spojení s § 52 odst. 1 ex. řádu – pokud jsou dále uváděna ustanovení občanského soudního řádu, jde o jejich použití ve spojení s § 52 odst. 1 ex. řádu). Podle § 212 písm. a) o. s. ř. přezkoumal odvolací soud usnesení soudního exekutora v celém rozsahu, tedy včetně závislých výroků o nákladech řízení a nákladech exekuce. Aniž byl povinen nařizovat jednání (§ 214 odst. 2 písm. c) o. s. ř.), dospěl k závěru, že odvolání oprávněného je důvodné.
6. Nejvyšší soud ve své ustálené rozhodovací praxi vysvětlil, že byla-li předchozí exekuce zastavena nebo exekuční návrh zamítnut pro existenci některého z obecných důvodů, pro které nelze později exekuci mezi týmiž účastníky z téhož exekučního titulu a pro totožné plnění vést bez ohledu na to, jaký majetek může být postižen (s odkazem na ust. § 268 odst. 1 písm. b), g) a h) o. s. ř.), vytváří pravomocné rozhodnutí o zamítnutí dřívějšího exekučního návrhu nebo o zastavení předchozí exekuce překážku věci pravomocně rozhodnuté ve smyslu § 159a odst. 4 a § 254 odst. 1 o. s. ř. (srovnej usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 2. 2018, sp. zn. 20 Cdo 4987/2017, R 47/2019).
7. Pro posuzovanou věc je tudíž podstatné, že soudní exekutor předcházející exekuce vedené pod sp. zn. 040 EX 5568/11 a 040 EX 8375/10 mezi týmiž účastníky podle totožných exekučních titulů zastavil postupem dle ust. § 55 odst. 7 a násl. ex. řádu, která obsahují komplexní úpravu zastavování dlouhodobě bezvýsledných exekucí, a to na základě novely exekučního řádu provedené zákonem č. 286/2021 Sb. V ust. § 55 odst. 7 ex. řádu je přitom stanovena základní doba vedení marné exekuce po dobu 6 let, s možností prodloužení dle § 55 odst. 11 ex. řádu až o dalších 6 let po zaplacení zálohy oprávněným, neboli důvodem zastavení exekucí dle těchto ustanovení je uplynutí zákonem stanovené doby bezvýslednosti exekuce. To znamená, že k zastavení předchozích exekucí nedošlo ze žádného z obecných důvodů, pro které by exekuce mezi účastníky

nemohla být vedena, nýbrž pro konkrétní splnění časové podmínky bezvýsledně vedené exekuce. Proto takové rozhodnutí o zastavení exekuce netvoří ve smyslu § 159a odst. 4 o. s. ř. překážku věci pravomocně rozhodnuté pro vedení nové exekuce dle téhož exekučního titulu (bez ohledu na to, zda oprávněný v novém exekučním návrhu uvedl či neuvedl nějaké nové skutečnosti týkající se perspektivy alespoň částečného uspokojení pohledávky).

8. Takový závěr jednoznačně plyne i z důvodové zprávy k zákonu č. 286/2021 Sb. (viz její citace v odůvodnění napadeného usnesení). Navíc uvedený zákon zároveň s úpravou zastavení dlouhodobě marných exekucí dle § 55 odst. 7 až 13 ex. řádu nově v ust. § 90 odst. 3 věta druhá ex. řádu zakotvil, že je-li exekuce vedena pro pohledávku, při jejímž vymáhání již byla jednou exekuce zastavena, nebo k vymožení nákladů řízení z exekuce, která byla zastavena a náklady řízení nebyla zaplacený, požádá exekutor oprávněného o přiměřenou zálohu na nákladech exekuce. To znamená, že tato právní úprava vychází z předpokladu, že lze vést exekuci pro pohledávku, pro kterou byla již exekuce jednou zastavena, přičemž s možností takového postupu je spojena pouze žádost exekutora oprávněnému o složení přiměřené zálohy na náklady exekuce. Ke stejnému závěru, že zastavením exekuce dle § 55 odst. 7 a násl. ex. řádu není dotčeno právo oprávněného podat nový exekuční návrh, dospívá i odborná literatura (srovnej komentář k § 55 autorů Kasíková M. a kolektiv, Exekuční řád, 5. vydání, Praha, C. H. Beck, 2022).
9. Z uvedených důvodů proto odvolací soud podle § 220 odst. 1 o. s. ř. změnil napadené usnesení soudního exekutora tak, že se exekuční řízení zahájené návrhem oprávněného ze dne 5. 9. 2024 nezastavuje. To znamená, že soudní exekutor v souladu s § 43a ex. řádu opětovně požádá exekuční soud o pověření a nařízení exekuce.
10. O nákladech řízení nebylo odvolacím soudem rozhodováno, neboť nejde o konečné rozhodnutí ve věci (§ 151 odst. 1 o. s. ř.).

Poučení:

Proti tomuto usnesení není dovolání přípustné.

Tábor 22. října 2024

Mgr. Pavel Příbyl v. r.
předseda senátu